Йĕтĕн тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

1938 ДЕКАБĔР 26 ТУНТИКУН 295(5108) №

Чăваш Коммунĕ

21-мĕш çул тухать. ПСК(б)П Чăваш Обкомĕпе Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн хаçачĕ. Пĕр №-рĕ 10 пус.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5. Дом Печати.

ТЕЛЕФОНСЕМ: редактăран — 0—67, ред. заместительĕн—3—97, редакци секретарĕн—4—40, парти пурнăç пайĕн—7—97, йăлăхçăлăх пайĕн — 4—97, советсен пайĕн—0—88, промышленнăç пайĕн—0—85, йăлкорсен пайĕн—2—30, дежурнăйĕн — 6—23.

Рабочисемпе служăщчисен Ĕçлев кĕнеки

ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ йышăннă тăрăх 1939 çулти январĕн 15-мĕшĕччен государствă тата коопераци предприятийĕсенче, учрежденийĕсенче Ĕçлев кĕнеки памала тунă.

Ĕçлев кĕнеки памала туни—политика хуçалăхра пысăк вырăнта тăракан ĕç пулать. Вăл ун малтанах рабочисемпе служăщисене тĕрĕс хисепе илме май парать. Çав вăхăтрах Ĕçлев кĕнеки рабочи тата служăщи аллине вăл хăй социализăм строительствинче мĕнле ĕçленине, Сталинла Конституцине çирĕплетнĕ совет гражданĕн обвазăннăçне пурнăçа кĕртессийĕн мĕнле тăрăшнине катартакан чăнлă документ пулса тăрать.

Ĕçлев кĕнеки предприятисенче тата учрежденисенче большевикла йĕркелĕх тăвас ĕç дисциплинине çирĕплетес тĕлĕнче те пысăк вырăна тăрать. Ку тараччен предприятисенче ĕç вăйĕ пысăкăн улшăнса пынă. Ĕçлемесĕрех государствă укçине нумайрах илме тăрăшакан çынсем — летунсем, рвачсем, симăдантсем нĕр вырăнтан тепĕр вырăна куçса çӳренĕ. Ака, сăмахран, Çĕмĕрлери «Большевик» саватран кăçал 11 уйăх хушшинче 374 çын тухса кайна. Çав хушăрах 405 çын Ĕçлеме кĕнĕ. Паллах, ĕç вăйĕ çакăн пек пысăкăн улшăнса тани производствăна сийен кӳрет. Ĕçлев кĕнеки памала туни ĕç вăйĕ улшăнассине нĕтерме май парат. Предприятирен тухса кайас пулсан Ĕçлев кĕнеки çине мĕншĕн тухса кайнине çыракçĕ. Çапла туни летунсене, рвачсене сийенчех çăрă тыш çине кăларма пулăшат.

Йыхăнки вăхăтра хăçатсенче предприятисенчи, учрежденисенри рабочисемпе служăщисем, инженерпа-техникпа работниксем ĕç дисциплинине çирĕплетес тата социалăм страховани йĕнене пособисем тӳлессине йĕркелес тĕлĕнче пăхă сĕнӳсем нумай пичетленнĕçсĕ. Рабочисемпе служăщисем хăйсен çырăнăссине прогудычиксем, летунсем, рвачсем производствăна пысăк чăрман кӳни çинчен каласа параççĕ. Весем производствăра тӳрлĕ ĕçлекенсемпе производствă деорганизаторĕсем хушшинче уйăрмăк тума кирли çынсем çыраççĕ. Çак йĕнчен илсен те Ĕçлев кĕнеки памала туни палăк вырăн йышăнса тăрат. Мĕншĕн тесен, Ĕçлев кĕнеки çинче рабочие служăщини пĕтĕм ĕçĕ куçкĕски çинчи пек курăнса тăрат. Ку лайăх тата тӳрлĕ ĕçлекен рабочисемпе служăщисене вăхăтра палăртса вĕсене терĕлеп пулăшуем нама, çав вăхăтрах социализăма хуçалăх интересне паханнăн сыпсене сăйенчех тăра пын çине кăларăма та май парат. Акă мĕншĕн совет ĕççыннисем ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ «Ĕçлев кĕнекисем памала тăваçси çинчен» йышăнна постановлени пысăк кăмăлпа кăтăсе илчĕç.

Чăваш АССР Финанс Халăх Комиссариатĕнче ĕçлекен Александр Иванăвич Лансков йăтăп Ĕçлев кĕнеки çинчен çапла çырат: «Ĕнĕ финанс органĕсенче 1918 çултанпа ĕçлетĕп. Çак хушăра ĕнĕ пĕр прогул та туман, ĕçе кайа йăлса тухни те пулман. Анчах манăн ĕçсем çинчен пиллĕке уйрăм документ пулса тăрат. Ака мĕншĕн совет ĕççыннисем ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ «Ĕçлев кĕнекисем памала тăваçси çинчен» йышăнна постановлени пысăк кăмăлпа кăтăсе илнине çирĕплетнĕ тытса пыма вĕрентет».

ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ «Ĕçлев кĕнекисем памала тăваçси çинчен» йышăннă постановлени пĕтĕмпех Сталинла Конституцине пурнăçа кĕртес ĕçпе тунă ĕç пулса тăрат. Сталинла Конституцин 12-мĕш статйиниче çапла çырăнă: «Ĕçлев ССР Сойузĕнче каçни ĕçлеме пултаракан граждансенăн обвазăннăçĕ тата чысăлĕ пулса тăрат: «Кам ĕçлемест, вăл çимест» принципна».

Партине профсойуз тата хуçалăх организацийĕсен çавăн çинчен рабочисемпе служăщисемсен анăç массине тĕплĕн ăнлантарса памала. Каçни рабочи, служăщи хăйĕн Ĕçлев кĕнеки—вăл тунă тӳрĕмсен документĕ пулса тăнине тĕплĕн ăнланса илтĕр.

Ĕçлев кĕнекине парасси—предприятисемпе учрежденисемшĕн пысăк та ответлă ĕç пулать. Ĕçлев кĕнеки—пĕр кунăлха кăна мар, нумай çулсем вăдлă тунă документ. Савăнца Ĕçлев кĕнекисене парассине пысăк организацилĕхпе, паталăхпа иртермелĕç.

Пирĕн совет çĕршывĕнче рабочисемпе служăщисем аллине кулленех ĕçлемесем туса нума кирлĕ условисемпе майсем ситтеллĕç. Совет ĕççыннисем ĕçлев, вĕренӳ тата кану прависем пур. Ăна пулсан, рабочи тата служăщи малала ĕçсем пырасси — вăл хăй тăрăшса ĕçленинех килет. Пирĕн çĕршывра производствăна интересшĕн, çĕршыв интересшĕн кĕрешекен патриотсем пысăк хисеплеç.

Социализăм каçни рабочинчен тата служăщинчен тӳрлĕн ĕçлеме кӳтет. «ССР Сойузĕн каçни гражданинĕ Советăн Социализăмăл Республикăсен Сойузĕн Конституцине тытса пыма» сакăнсенче пурнăçа кĕртес пума, ĕçлев дисциплинине çирĕп тытма, общественнăй тума тивĕçлине тӳрлĕн тума, социализăмăл пĕрлешӳлĕ пурнăç пĕркигенне хисеплеме тивĕç» (ССР Сойузĕн Конституцин 130-мĕш статйи).

Сакна рабочисемпе служăщисен масен ăнланăх асра тытат. Сакна асра тытса совет ĕççыннисем куллен кун çĕнĕ сĕнтĕрсем туса пырасенăн кĕтнеççĕ. Сак кĕрĕшӳре чăмăртăрма кирлĕ çынсем пысăк вăйăллă, производствăна социализăмăл предприятисемпе учрежденисенче пурăн çук.

Партине профсойуз организацийĕсен, хуçалăх организацин пуководительĕсен хисеплĕ задачĕ ĕç дисциплинине пăсакансене хирĕç вăйăл кĕрешӳ пуçарасси пулать. Анчах дисциплинăна çирĕплетес ĕнĕлĕх тумăли ĕçсене пĕр алминистрацилĕ меслетсемпе кăна пурнăçа кĕртме май çук. Çирĕп дисциплинăпăн кĕрешесси пĕтĕм коллективăн ĕçĕ. Çавăнпа производствăра çирĕп дисциплина, йĕркелĕх тумашкăн рабочисемпе служăщисемсен хушшинче политикăлăпа массăлă ĕçе вăйлатни, статханлăка йӳхăма сĕкласех пынă кирлĕ. Çирĕп дисциплина, йĕркелĕх пулсан, ĕçе анăçлăн илсе пыма пулат.

Китайри вăрçă

(Чунцинран, Шанхайран тата Лондăнран ТАСС корреспонденчĕсем пĕлтернĕ тăрăх)

Центр Китайра

Китай çарĕсем йулашки кунсенче Янпойĕсем Синьцзйан шывĕн çурçĕр çыранĕнче (Иочжоуран кăнтăр-хĕвелтухăçнерех) наступленине туса пынине чарса лартнă та,хăйсем контрнаступленине пуçласа янă, ăна вĕсем ăнăçлăн сарса пыраççĕ.

Аңăчей провинцинче, Йăнцзы шывĕн кăнтăр çыранĕнче, Циңăн районĕнче (Аңцинран çурçĕр-хĕвелтухăçнерех) вăйлă çапăçусем пуçланса кайнă.

Деянь хулине (Хаңкоуран çурçĕр-хĕвелтухăçнерех) Китай çарĕсем хупăраласа илнĕ.

Кăнтăр Китайра

Йăпони çарĕсем йулашки кунсенче китайĕсен Гаомипна Хешань (Кантонран кăнтăр-хĕвелăнăçнерех) районĕнчи позицийĕсене çине темиçе хутчен атакă туса пăхнă.Китай çарĕсем хирĕç хыттăн тăрса йăпоньесене пысăк çухатуçсем кӳнĕ.

Кантонран хĕвелтухăçнелле Цзенчен сывăхĕнче, вăйлă çапăçусем пыраççĕ. Декабĕрĕн 21-мĕшĕнче вăйлă çапăçура йăпоньесен 300 çын вилнĕ.

Çурçĕр Китайра

Хенаң провинцинче çак кунсенче китайĕсен чăвĕсем йăпоньесене Лавфыңрен хăваласа кăларнă. Анчах йăпоньесен çĕнĕрен пысăк вăй пырса çитнĕ пирки, китайĕсен вăл вырăна пăрахса хăварма пулнă. Лавфың патĕнчи çапăçура йăпоньесен 100 çын ытла вилнĕ.

Шаньси провинцин кăнтăр пайĕнче Хуанхе шывĕ тăрăх йăпоньесем хăвăрт тапăнса пыма хăтланнине китайĕсем пĕтĕмпех çĕмĕрсе тăкнă.

Китай çарĕсем йăпоньесен Венсинчи (Шаньси провинцин кăнтăр-хĕвеланăç пайĕнче) 500 çынран тăракан отрăядне çавăрса илсе ăна йăлтах пĕтерсе тăкнă.

* * *

Центр Китайра Китай çарĕсемпе партизансем Иочжоуран кăнтăрах тата хĕвеланăçнерех Йăпони позицийĕсем çине час-часах атакăсем тăваççĕ. Шанхайăн кăнтăр-хĕвелтухăç йĕнче Аңăчей районĕнче вăйлă çапăçусем пыраççĕ. Китай авиацийĕ Йăңцзы шывĕ çинче Аңцина патĕнче тăракан Йăпони судписем çине бомбăсем пăрахнă. Йăпонин икĕ каноперкине сийен кӳнĕ.

Кăнтăр Китайра, Кантонран хĕвелтухăç йĕннеле Китай çарĕсем Цзенчен хулине хупăраласа тăраççĕ.

Йăпонĕцсен Кăнтăр Китайри варвăрла ĕçĕсем

Китайăн кăнтăр йĕнчи провинцийĕсенчи халăхсем Йăпони захватчикĕсене хирĕç паттăрăн çапăçни Йăпони захватчикĕсене калама çук хыттăн тарăхтарат. Вĕсене хирĕç пĕтĕм халăх çапăçинне сĕнтерме вăйсăр пулнине, йăпоньесем çак халăхăн представительĕсене тĕлĕнмеле хăрушлăн асаплантарма, вĕлерсе тăкма тытăнаççĕ. Китайăн «Дамейвэньбао» хăçачĕ çапла çырат: «Куньчен Китайăн кăнтăр çыранĕсенче йăпоньесем çĕнтерĕçсем çинчен пĕтĕм ĕçĕ куçкĕски çинчи пек курăнса тăрат. Ку лайăх тата тӳрлĕн ĕçлекен рабочисемпе служăщисене вăхăтра палăртса вĕсене терăлеп пулăшуем нама, çав вăхăтрах социализăма хуçалăх интересне паханнăн сыпсене сăйенчех тăра пын çине кăларăма та май парат. Акă мĕншĕн совет ĕççыннисем ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ «Ĕçлев кĕнекисем памала тăваçси çинчен» йышăнна постановлени пысăк кăмăлпа кăтăсе илнине çирĕплетес тата çĕнĕ çынсем çине Ĕçлев кĕнеки памала тăвас ĕç вăйĕ улшăнассине пĕтĕмлетсе тивĕç» (ССР Сойузĕн Конституцин 130-мĕш статйи).

Сакна рабочисемпе служăщисен масен ăнланăх асра тытат. Сакна асра тытса совет ĕççыннисем куллен кун çĕнĕ сĕнтерсем туса пырасенăн кĕтнеççĕ. Сак кĕрĕшӳре чăмăртăрма кирлĕ çынсем пысăк вăйăллă, производствăна социализăмăл предприятисемпе учрежденисенче пурăн çук. Çирĕп дисциплинăпăн кĕрешесси пĕтĕм коллективăн ĕçĕ. Çавăнпа производствăра çирĕп дисциплина, йĕркелĕх тумашкăн рабочисемпе служăщисем хушшинче политикăлăпа массăлă ĕçе вăйлатни, статханлăка йӳхăма сĕкласех пынă кирлĕ. Çирĕп дисциплина, йĕркелĕх пулсан, ĕçе анăçлăн илсе пыма пулат.

Йăпони çарĕнчи вăрçа хирĕçле шухăшсем

Китай хăçачĕсем пĕлтернĕ тăрăх, Йăпони çарĕнче вăрçа хирĕçле шухăшсем куйран кунах ӳссе пыраççĕ. Йăпони салтакĕсем хăйсен тăванĕсем патне йăраканă çыраввĕсенче пĕртен пĕр шухăша çеç кăтартса çыраççĕ — часрах вăрçа пĕтермелле. Йăпонин тытăкăна лекнĕ салтакĕсем çарта Йăпони генералĕсене курайманлăх ӳссе пыни çинчен каласа параççĕ. Вăрçăра ывăнса, тарăхса çитнине хăйсене хăйсем вĕрлериссем пулаççĕ. «Вэньвэйбао» хăçат пĕлтернĕ тăрăх, декабĕрĕн 17-мĕшĕнче Йăпонин Наньдао (Шанхай районĕ) патĕнче тăракан отрăячĕ фронта тухăсси çинчен приказ илнĕ пулнă. Çак приказ салтакĕсене тарăхтарса янă. Фронта кайассине пăрахăç туса тата вăрçăна хирĕç протест туннине палăртса, Йăпонин 17 салтакĕ хăйсене хăйсем вĕлернĕ.

«Цзунмэйжибао» хăçат Йăпонин Мацуюото йăтлă офицерĕ китайĕсем йĕнне хăй ирĕкĕнне тарса хăçăн çинчен пĕлтерет, вăл: епĕ Йăпони войенныйинне кураймастăп, агрессăра хирĕç тăрса вăрçакан Китайа хăпăл тăваттăп, — тенĕ.

Цзйанси провинцин çурçĕр пайĕнче Йăпонин тытăкăна лекнĕ салтакĕ çапла каласа панă: вăл ирĕккĕрленине вăрçнă, ăна Йăпони генералĕсем вăрттарнă. Салтаксенчи чылайăшĕсем Китайăн ирĕккĕрленине вăрçаççĕ. Тытăкна лекнĕ салтак çапла пĕлтернĕ: нумайăх пулмаст Осакара çара мобилизацинене салтаксем фронта каçасшăн мар пулнă. Вĕсенчен нумайăшĕнне пусне вĕлернĕ. Йăпонĕцсем хĕрлĕ конверт илсен (мобилизаци çинчен калакан приказ) ним тума антраççĕ, анчах та хăйсен шухăш-туйăмĕсене пытарма лекет, унсăрăн, вĕсем хăйсен пурнăçне пĕтерме пултараççĕ.

(ТАСС).

Испанири фронтсенче

Хĕвелтухăç фронтĕнче, нумай вăхăт хушши лăпкă тăнă çыççăн, декабĕрĕн 23-мĕшĕнче пăхăвçăсемпе интервентсем фронтăн Каталонь участкинче наступленине тума пуçланă. Наступлени умĕн артиллерипен пенĕ тата авиаци тапăнă. Пăхăвçăсен çарĕсем Тремп участкинче атакă тума тытăннă. Çак атакăна республиканĕсем сирсе пăрахнă, пăхăвçăсене чылай çухатусем кӳнĕ.

Лериданăн кăнтăр-хĕвеланăç йĕнче Итали дивизийĕсем Серра Креза пунктне йышăннă, анчах та республиканĕсем ăнăçлăн контратакă тунипе çак пункта кайала туртса илнĕ. Çак районра халĕ те вăйлă çапăçусем пыраççĕ.

Пăхăвçăсемпе интервентсем хĕвелтухăç фронтĕнче наступленипуçлама хăтланса пăхни, командованин вăрçă планне пурнăçласа çинчен ытларах тулашри политикăра йĕнĕпе шутласа тăвакан ĕç пулмала. Итальянăнçсене Гвадалахара патĕнче çĕмĕрсе тăкнă хыççăн Италине Германи штабĕ тепĕр хут Итали çарĕсене мала тăратса наступленипуçлама шут тытнă. Республиканĕсем тытăкна илнĕ итальянăнçсем хушшинче чылайăшĕ Итали командованин салатса янă тесе пĕлтернĕ дивизисенче тăракан салтаксем.

(ТАСС).

Испани ачисем Мускавра

Декабĕрĕн 24-мĕшĕнче Мускава республикăлă Испани боецĕсен ачисен иккĕмĕш ушкăнĕ килсе çитнĕ. Пĕтĕмпе столицăна пĕчĕк испанĕсем 70 ача-ытла килнĕ, вĕсене ача çурчĕсенĕ вырнаçтарнă.

(ТАСС).

Ĕçлев кĕнекисем памала тунине ĕççыннисем пĕтĕмĕшпех ырласçĕ

Питĕ паха постановлени

Енĕр, Чăваштаревпромсойуз сотрудникĕсем, ССР Сойузĕн Халăх Комиссарĕсен Совечĕ «Ĕçлев кĕнекисем памала тăваçси çинчен» йышăнна постановленине чĕререн ырлаттăр. Ĕçлев кĕнеки производствăри прогуль-никсемпе, летунсемпе кĕрешме май парат. Çавăн пекех Ĕçлев кĕнеки ырă шухăшла тата тӳрĕ ĕçлекен çынсене хавхалантарат.

Пирĕн Чăваштаревпромсойузĕнче рабочисемпе служăщисене халиччен те тĕрĕс учета илсе пыни пулман. Кадрсен уйрăмĕпе администрацин работникĕсене тĕрĕслемесĕр, тĕплĕн пĕлмесĕр ĕçе илсе тăнă. Август уйăхĕнче сойузăн ĕçĕсене тăвакансĕ вырăнне Крыļзова ячĕç. Ана кун умĕн макарон хапăрĕкĕнчен пĕрмайах ĕçе тухманăн калăрса ăнă пулнă. Кунта ĕçе кĕнĕренне вăл чылай прогул тума ĕлкĕрчĕ, делопроизводствăна ăнăхатрĕ. Ертелсенчен килнĕ сыпăнусем (300—350 çыру чухлĕ) уйăхĕ-уйăхĕпе хăйĕн патĕнче тытса тăнă. Август-сентăбĕр уйăхĕсенче çырна президиум протоколĕсене халĕ те йĕркелесе ĕçтермен тата тытти те.

Çак работникăн йурăхсăр ĕçĕ тӳрĕ ĕçлекен пур работниксене те тарăхтарат. Халĕ ăна ĕçрен кăларса ăнă.

Çавăн пекех машинисткă П. Пикеневă тă хăйĕн ĕçне йăпах туса пычĕ. Ăна та ĕçрен кăларса ăнă.

Ĕçлев кĕнекисем памала туни пĕр учрежденири тепĕр учреждение куçса çӳрекĕн летунсене чăрмантарат. Ку постановлени кадрсене вĕрентес ĕçре те болъшевикла йĕркелĕх кӳме май парат. Ĕçлев кĕнеки лайăх ĕçлекен рабочисемпе служăщисисен авторитетне ӳстерет.

Н. Йăшков.
Ф. Безубикăв.
П. Русин.

Летунсене хирĕç

Правительствă Ĕçлев кĕнекисем кăларасси çинчен йышăннă постановленине Шупашкартн катка-пичке савăтĕнчи рабочисемпе служăщисемсен пысăк кăмăлпа кĕтсе илчĕç. Цехсемпе общежитисенче рабочисем Ĕçлев кĕнекисем çинчен йышăннă постановленине пĕрле пухăнса вулаççĕ. Ку постановленине пурте тулли кăмăлпа ырлаççĕ.

— Ĕçлев кĕнеки вăл,—тет катка-пичке тăвакан Чернышев йулташ,—летунсене тăрă шыв çине кăларат, ĕç дисциплинине çирĕплетет. Халиччен рабочисемпе служăщисемсен Ĕçлев кĕнеки пулман. Çакна пула пирĕн хапăрĕкре дисциплинă—ситĕлеллĕ пулман, рабочисем улшăнса тăнă. Ĕçлев кĕнеки малашне çак ситменлĕхсене пĕтерме пулăшат.

Ĕçлев кĕнеки тӳрĕ ĕçлекен рабочисен ĕçне-хăйăх хăтăртма парат. Унта пĕтĕм мухтавлă ĕççемпе наградăсем панисене те çыраççĕ.

В. Константинăв.
Шупашкартн катка-пичке савăчĕн технически директорĕ.

Ĕçлев кĕнеки— ĕç дисциплинине çирĕплетет

Енĕ 1918 çултанпа финанс органĕсенче ĕçлетĕп. Çак хушăра пĕр прогул та туман, ĕçе кайа йăлса пыни янăçăн та пулман. Анчах кун çинчен манăн нимĕнле уйрăм документсем çинче те çырни пулман. Малашне ун пек пулмаст ентĕ. Ĕçлев кĕнеки çинче стахановĕçсен, отличниксен, тӳрĕ ĕçлекен рабочисене служăщисен—пĕтĕм тӳрĕ, мухтавлă ĕçĕсем курăнса тăмала пулаççĕ.

Ĕçлев кĕнеки прогульщиксемпе, летунсемпе кĕрешме пулăшат, ку кĕнеке çинче предприятирен предприятие, учреждениерен учреждение çыпăçа укçа памăсăр куçса çӳрекенсене те кăтартса парат.

А. И. Лансков.

ЧАССР Финанс Халăх Комиссариатĕнчи государствă доховĕсен пайĕн начальникĕ.

Италипе Венгри хушшинчи калаçусем

Пурте пĕлеççĕ, тĕнче çĕнĕрен пайăлса уйăрассишĕн, çĕнĕ вăрçа пуçласа йăрассишĕн пыракан кĕрешӳре фашисла агрессăрсем — Итали тата Германи—пĕрие-пĕри пулăшса пыраççĕ. Çапах та, агрессăрсем хушшинчи тарăн хирĕçӳлĕхсем вăхăтран вăхăта сисĕнмелех пылăраççĕ. Германипе Итали хушшинчи çакнашкал хирĕçӳлĕхсенчен пĕри вăл—вĕсем Балкан тата Дунай таврашĕнчи çĕршывсенче хăйсен влийăнине сарассишĕн кĕрешнипе пулса тăрат. Халăхи вăхăтра вăл çĕршывсенче Германи влийăнийĕ пĕчĕкĕн-пĕчĕкĕнех малти вырăна тухса пырат.

Италипе Германи хушшинчи хирĕçӳлĕхсем Чехословакине вакласа пайланă вăхăтра уйрăмах сивĕчĕн палăрчĕç. Пурте пĕлеççĕ, Венгрипе Полъшă уйăхне Чехословаки территорине кĕрекен Закарпат Украинине пĕтĕмĕшпех турта илме, çапла майпа вара, хăйсем хушшинче ăнашар чикĕсем туса хума хăтланчĕç. Венгрипе Полъшăн çак планĕсене Итали ырлана, ăна пурнăçа кĕртмешкĕн пулăшма пулнă. Германи вĕсене хирĕç тăнă, мĕншĕн тесен вăл Закарпат Украининчĕн Йевропăн кăнтăр-хĕвелтухăçнеле тата хĕвелтухăç йĕннеле татах наступленипе тумали плацдарм туса хума тăрăшнă. Мӳнкĕнри килĕшӳ хыççăн, Германи Судет облаçне турта илчĕ, тата чăнинне илсен,Чехословакине хăйĕн влийăнине пăхăнтарчĕ. Анчах Германийĕ пулăшса тăнă Итали çав килĕшӳрен хăйне вăлъă нимĕн те илеймерĕ.

Халăхи вăхăтра Итали Вăтаçĕр тинĕс тавра вырнаçса тăракан çĕршывсене турта илме тăрăшат. Вăл урса кайсах Франципе хирĕçле кампани пуçласа йăчĕ, Франци ковăрăнăнăн пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

Чăваш Коммунĕ

21-мĕш çул тухать. ПСК(б)П Чăваш Обкомĕпе Чăваш АССР Верховнăй Совечĕн хаçачĕ. Пĕр №-рĕ 10 пус.

РЕДАКЦИ АДРЕСĔ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5. Дом Печати.

ТЕЛЕФОНСЕМ: редактăран — 0—67, ред. заместительĕн—3—97, редакци секретарĕн—4—40, парти пурнăç пайĕн—7—97, йăлăхçăлăх пайĕн — 4—97, советсен пайĕн—0—88, промышленнăç пайĕн—0—85, йăлкорсен пайĕн—2—30, дежурнăйĕн — 6—23.

ТАСС пĕлтерни

Пулă тытас ĕçсем пирки калаçнисем тавра

Йăпони посолĕ г. Того пулă тытас ĕçсем тăрăх Йут çĕршыв ĕçĕсен Халăх Комиссарĕпе М. М. Литвинăв йулташпа çак уйăхăн 15-мĕшĕнче, 17-мĕшĕнче, 20-мĕшĕнче тата 23-мĕшĕнче малала калăçнă. Малтанхи виçĕ калаçу вăхăтĕнче Йăпони посолĕ Йăпони правительстви малтанах тытăнă позицине майлă пулса малтан калăнисенех калаçа янăшăнне конкретлă сĕнӳсем те туман пирки, калаçусем малала кайайман. Декабĕрĕн 23-мĕшĕнче г. Того хăйĕн правительстви йăчĕне халĕ йăпоньесем эксплуатацилекен участкăсенчен 12-ше кăларма килĕшнĕ, анчах та вăл çак участкăсем вырăнне çав районсенчех хăй тĕллесе кăтартакан участкăсене пама ыйтнă. Çав вăхăтрах вăл торгисем çинчен тăракан сĕнӳсене çаплах хирĕç пулма пăрахман. Литвинăв йулташ çак сĕнӳсене йышăнман, хăй йĕнчен вăл йулашки уступкă вырăнне хурса, малтан кăларма тĕллесе хунă 40 участкă хисеплĕнчен торгине Йăпони тивĕçлине 3 участкă тăратма, кунсăр пуçне тата торгине çĕнĕрен 7 участкă тăратма сĕнӳпанă. Çак 10 участкăна йăпоньесем торгире илес пулсан, вара малтанах кăларнă участкăсем пуçне те 30 анчах йулнă пулĕччĕç. Торги тăвас принцип кирлĕ услови вырăнне пулса йулмала.

Йăпони посолĕ çак сĕнӳне йышăнман.

ТАСС пĕлтерни

1938 çулти декабĕрĕн 19-мĕшĕнче, Берлинра, ССРС Суту-илӳ представительствине Германин Хуçалăх Министерстви пĕр-пĕрин хушшинче сырусем уллăтарса илнĕ хыççăн, Совет Сойузĕпе Германи хушшинче 1938 çулта суту-илӳпе тӳлев оборочĕ тĕлĕшĕнчен пулвă килĕшӳре 1939 çулта та çаплипех хăвармала тунă.

Пăлхавçăсен тылĕнчи восстани

Йут çĕршыв хаçачĕсем Испанири фашисла пăлхавçăсен тылĕнче — Сарагосăра, Памплонра, Сеговире, Бильбаора, Сан-Себастианра восстанисем пулни çинчен çĕнĕ сведĕнисем пĕлтереççĕ. Пăлхавçăсен влаçĕсем пиншер çын арĕсленĕ. Арĕслесенсем хушшинче аслă офицерсем нумай. Вĕсенчен нумайăшне персе пăрахнă.

(ТАСС).

Парти пурнăçĕ

Партгруппăсен ĕçĕсене вăйлатмала

ПСК(б)П уставĕ тăрăх совет, профсойуз, кооперати тата ытти массăлă организацисен суйлавнă органĕвĕсенче ĕçлекен коммунисссен партгруппăсем пулмалă. Вĕсем выраннă парторганĕсемпе сыхăнса вĕсене пăхăнса ĕçлеççĕ. Партгруппă ĕçĕсене туса пыма секретар суйлаççĕ.

Формăлăнă çавнашкал партгруппă Иĕреç райĕçтăвкомĕнче те пур. Анчах унăн секретарĕ пĕр çула йăхăн çук ĕнтĕ. 1938 çулта партгруппăра пĕр лару та пуламан, ПСК(б)П райкомĕ хăйĕн ларăвĕсенче 1937 çулти вăйăвĕрен 26-мĕшĕнчен пуçласа 1938 çулхи августăн 16-мĕшĕчен партгруппăна 21 сĕнăр панă. Партгруппа вăл сĕвăçсене пурне те пĕр пайăна çĕлесе пыма. Вĕсене мĕнле пурнăçа кĕртни палăра мар. Райком та ăна тĕрĕлеменĕ.

1938 çулта йăлăн 16 мĕшĕнче ПСК(б)П райкомĕ, партгруппăна йĕртсе пыман тесе ăн шутлачăр тесе пулмала, хăйĕн ларăвĕнче партгруппă ĕçĕсем çинчен пăхса тухса решени йышăннă.

„ПСК(б)П райкомĕ, райĕçтăвком партгруппи ПСК(б)П райкомĕн тата çĕлте тăракан парторганизацисен кăтартăвĕсене пурнăçа кĕртес ĕнĕпне ним те туман. Партпине правительствăн паха решенийĕсене сўтсе-явмасçĕ, 6 уйăх хушши партгруппăн ларăвĕсем пулман, партгруппăн ĕçĕсене йĕркелесе пыма секретарĕ çук, тесе палăртат.

Йышăннă: райĕçтăвком партгруппине секретарне конкретлă ĕç плавĕ туса. ПСК(б)П райкомĕн тата çĕлти вырăнта тăракан партпорганизацисемпе правительства решенисене пурнăçа кĕртес тĕлĕшпе татăклă мерăсем йышăмма хушас", —тенĕ вăл решенипе.

Решени йышăннă та ĕçĕ те пĕтрĕ тесе шутланă пулмала. Ĕç улшăман, партгруппăн секретарне халĕ те суйламан. Çапла вара райĕçтăвком ĕçĕсем малала каймă пуçларĕç теме çук. Ахаль мар ĕнтĕ райĕçтăвкомра ĕçлекенсен хушшинче ĕç дисциплини йăпăх. Хăшпĕр служăщăисем ĕçе вăхăтра пымасçĕ, ĕç вăхăтĕнче калĕ-маллĕ туссалса çŭреççĕ, вăхăт çитиччех килĕсене тухса кайасçĕ. Ку „йăлăна" канмăл кун хыççăн ытларах курма пулаг. Сăмахран, декабĕрĕн 13-мĕшĕнче 10 секетре пумай сĕтелсем пушă ларчĕç.

Ĕççынниссен жалăбисене те вăхăтра йĕркелесе пыни курăнмасть. „Колхоз пурнăçĕ" хаçат редакцийĕ пĕлтернĕ тăрăх, райĕçрĕç пăйĕнче хăшпĕр жалăбасене çухатнă.

Çакнашкал начар ĕçлекен партгруппăсем ытти районсенче те пур. Вĕсенче ытларах райĕçтăвкомра ĕçлекенсене вырăнтан вырăна куçарни, хватер, отпуск парасси тата ытти ĕçсем çинчен ытларах калаçасçĕ. Анчах полнтикăлă сăнĕвĕ ыйтусем, сăмахран, ПСК(б)П Тĕп Комитечĕн, ССРС Верховнăй Совет Çĕçĕсен, Обкомăн тата областри XIX мĕш партконференцин решенисене пурнăçа кĕртесси çинчен сахалтарах сўтсе-явăççĕ.

Партгруппăсем начар ĕçлени ПСК(б)П райкомĕсем вĕсене йăпăх йĕртсе пыннинчен, вĕсен ĕçĕсене кулĕн тĕрĕлесе пыманнинчен килнĕ.

ПСК(б)П райкомĕсем партгруппăсене организаци йенчен йĕркелесе, вĕсен ĕçĕсенчи çитменлĕхсене пĕтерме пулăшмала.

ПСК(б)П уставĕнче партгруппăсем çинчен „вĕсен задачи—парти йĕртсе пынине пур ĕнчен те вăйлатасси, партире тăваннисен хушшинче парти политикине пурнăçа кĕртсе пырасси, партине советсен хурçă пек çирĕп дисциплинине тĕреклентесси, бюрократизмпа кĕрешесси, партине советсен директинĕсене пурнăçа кĕртнине тĕрĕслесе тăрасси пулат"—тенĕ.

Çакна ПСК(б)П райкомĕсем пурнăçа кĕртмелех.

Г. Сахалкин.

Обпазатĕлствăсене тултарма пулчĕç

ÇĔРПŬ. Декабĕрĕн 16-мĕшĕнче Емĕрт йăлсоветне кĕрекен „Молния" колхоз членĕсен пухăвĕ ПСК(б)П Чăваш Обкомĕн II-мĕш Пленумĕн решенийĕсене сўтсе-явăрĕ. Пухăва 67 çын пуçтарăнчĕ, вĕсенчен 5 ĕдиноличник.

„Молния" колхоз членĕсем государствăпа умĕнчи обпазатĕлствасене пурнăçа кĕртес тĕлĕшне кайа йăлса пырасçĕ. Декабĕрĕн 15-мĕшне пĕр куçăлăх та çĕрулми парса татман. Займ ыяме 1 055 тенкĕлех çырăннă пулсан, вăл шутран пĕр пус та пухман-ха. Самообложени укçине 564 тенкĕ тĕлесе татман. Кунта налог ĕçĕнчĕ те начар ĕç-лет. Налăхçалăх налогне, страховка укçине пуçтарса пĕтермен.

Пухура тухса колхозăн колхозниксем дисциплинăйна çирĕплетесси çинчен чăрăнса тăчĕç. Çав пухурах 4 ĕдиноличник колхоза кĕчĕ.

Колхозниксемпе ĕдиноличниксем государствăй умĕнчи обпазатĕлствасене çитес кунсенчех тултарма пулчĕç.

С. Черков.

Чĕлхе предмечĕсене вĕрентес ĕçĕн методикине çавăрса илессишĕн

Пирĕн чăваш шкулĕнче чăваш чĕлхине вырăс чĕлхине вĕрентес ĕçри тĕп ситменлĕх — вăл ачасем йăнăравла хупă сасăсемпе йăнăраман хупă сасăсене уйăрса илеймеммĕн, вăл тĕлĕшне йăнăшсем нумай тухи. Ку пуринчен ытларах вырăс чĕлхине вĕрентнĕ чух палăрат. Ун çинчен вырăс чĕлхине вĕрентекен преподавателĕ те калаç, учительсен тĕрлĕ канашлăвĕсенче те нумай калаçаççĕ.

Çак йăнăравлă хупă сасăсемпе тата вĕсен саспаллийĕсемпе енĕр ачасене 1-мĕш класрах палăлаттаратпăр. Анчах вĕсемпе паллаштарва чух, çирĕп никĕс хывса хăвармала, çав çирĕп никĕс çинче ачасене малалла яталантарса пымала.

Пирĕн Канашри педучилищăра 3-мĕш класра вĕрентекенсем ку саспаллисене (б, г, д, ж, з), аналитико-синтетический метăдпа сыхăнтарса, хăйне тĕллĕн уйăрăм пулăмсемпе усă курса вĕрентеççĕ. Сăмахран, „З" саспаллине палăртарăм чух, „Ачасем уçăлма тухăç" картинкă тăрăх йăлăнăп пекех малтан калаçу туса ятеççĕ. Калаçу вăлăн çăкăн пек ыйтусем лартаççĕ: ку картинкă çине мĕн ĕкерчĕ; шкулăн ку ленче мĕн чĕрече; шкулăн хыçал ленчен мĕн курăнат; ачасем ăçта тухнă; дежурнăй ăçта тăрат; вăл мĕн тăват; ачасем ăçтала васкасçĕ; шкулта ачасем мĕн тăвасçĕ; пур ачан та халĕ мĕн туманă. Иу-лашкинчен вĕрентекен пĕтĕмлетсе хăй хушса калат: „Çапла Совет влăçĕ пире пурне те вĕрентесшĕн. Пирĕн пурин те вĕренмелле, мĕншĕн тесен вĕренсен çутта тухăпăр, вĕренмесен тĕттĕме йăлтах пăпăр. Сирĕн пурин те пĕр сикторăмсĕрех кашни кунах шкула çŭвăçа кĕртсе пырасси, партине советсен хурçă пек çирĕп дисциплинине тĕреклентесси, бюрократизмпа кĕрешесси, партине советсен директинĕсене пурнăçа кĕртнине тĕрĕслесе тăрасси пулат"—тенĕ.

Çакна ПСК(б)П райкомĕсем пурнăçа кĕртмелех.

Г. Сахалкин.

Обпазатĕлствăсене тултарма пулчĕç

ÇĔРПŬ. Декабĕрĕн 16-мĕшĕнче Емĕрт йăлсоветне кĕрекен „Молния" колхоз членĕсен пухăвĕ ПСК(б)П Чăваш Обкомĕн II-мĕш Пленумĕн решенийĕсене сўтсе-явăрĕ. Пухăва 67 çын пуçтарăнчĕ, вĕсенчен 5 ĕдиноличник.

„Молния" колхоз членĕсем государствăпа умĕнчи обпазатĕлствасене пурнăçа кĕртес тĕлĕшне кайа йăлса пырасçĕ. Декабĕрĕн 15-мĕшне пĕр куçăлăх та çĕрулми парса татман. Займ ыяме 1 055 тенкĕлех çырăннă пулсан, вăл шутран пĕр пус та пухман-ха. Самообложени укçине 564 тенкĕ тĕлесе татман. Кунта налог ĕçĕнчĕ те начар ĕçлет. Налăхçалăх налогне, страховка укçине пуçтарса пĕтермен.

Пухура тухса колхозăн колхозниксем дисциплинăйна çирĕплетесси çинчен чăрăнса тăчĕç. Çав пухурах 4 ĕдиноличник колхоза кĕчĕ.

Колхозниксемпе ĕдиноличниксем государствăй умĕнчи обпазатĕлствасене çитес кунсенчех тултарма пулчĕç.

С. Черков.

„Пушкин кунĕсем"

А. М. Горький йăнăше тăракан тĕнче литературин институчĕ кашни çул февралĕ уйăхĕнче „Пушкин кунĕсем" туса иртерме йышăннă. Вăл кунсенче асламлă поэтăн творчествине пурнăçă çинчен вĕренес ĕçсем пулăпăр. Ăна ăнлантарса парăпăр.

„Пушкин кунĕсене" пирвайхи хут килес çулти февралĕн 10—11-мĕшĕсенче иртеççĕ.

Шăхасан районĕнче суту-илŭ ĕçне йĕркелеме тăрăшмаççĕ

ШĂХАСАН. Йамашри йăлпо пур ĕнĕпне те йăлса пырать. Кунта йŭлашки вăхăтченех государствăпа пурлăхне çараттасси, пайшăкисене кускĕретĕн улталасси пуç пулса тăнă.

Йăлпора рабочисемпе служăщисем 16 çын шутланаççĕ. Вĕсенчен тăваттăшĕ государствăпа пурлăхне çараттăшăн судпа айăпланăскерсем. Учотпа отчот ĕçне пĕтĕмпех йăпăхтарса йăнă. Иккĕмĕшпе виççĕмĕш кварталсенчи ĕçсем çинчен пайшăкисем умĕнче отчот туса паман. Вăрман Йĕнĕшри отделенинче кăçал пилĕк прикашчик ушăлăнă. Халĕ те хăшпĕр лавккасенче прикашчикре иккелентерекен çынсем ĕçлеççĕ.

Контроль комиссийĕ нимĕн те тумаст, ревизи комиссийĕ йăпăх ĕçлет. Çакна пула ĕнтĕ растратчиксем кооператив пурлăхне çараттаратăçç. Пĕтĕм отделенисене пĕрле иксен 1938 çулта 7.580 тенкĕ растратă тунă. Ку шутран пин тенкĕ çеç ыйăраса илнĕ-ха. Районри судпа прокуратурă организĕсем растратчиксемпе çитĕлĕклĕ кĕрешмеççĕ.

Тронцки отделенинчи прикашчик Владимирăв советла суту-илŭ политикине пăсса ĕçлет. Вăл çентăбăр уйăхĕнче лавккана ситнисем килсен йăлти активниссене (йалсовет председательĕ Волкăвпа ревизи комиссин председательĕ Кузнецова) списăк тăрăх валеçсе панă.

Йăлпо председательĕ пулнă Антонăва ĕçе лайăхлатма Райпотребсойуз темиçе хут та асăхтатнăран. Апла пулин те вăл пĕрмайăх хирĕçле ĕçлесе пычĕ. Прайăкассинче хăй ирĕкĕпе лавкка уçнă. Антонăвпа тата хăшпĕр отделенисенче растратă тума май туса панă. Касăл прикашчик Н. Федотăва 5.600 тенкĕ растратă туйăшăн ĕçрен кăларчĕç. Лавкана ситнисем килсен Антонăв Федотăпа пĕрле лавкана кĕрсе сутă тунă. Ку вăхăтра касса Антонăв аллинче пулнă. Кунсăр пуçне Антонăв райпотребсойузран йăпаласем илсе килнĕ чух, хăшпĕр таварсене суя çинчех валеçсе пĕтернĕ. Пайшăкисенчен вăрттăн пурçăн матери сутнă. Сăмахран, 40 метр пурçăн матери килсен Антонăвпа йăлпо бухгалтĕрĕ Грачинский хăйсене валăйă çичшер, вуншар метр илсе йăлнă.

Çак ситменлĕхсене пула ĕнтĕ таварçăвăрăш планĕ тулса пымасть. Çакăр пĕрерсе сутас ĕçе ку тăрăничен тĕ йĕркене кĕртмен. Кооперативсем тырă сутăн илес ĕçе хушшинчĕç. Çав вăхăтрах Йамашри йăлпо тырă вуçех те сутăн илмен.

Антонăвпа Грачинский таварçăвăрăш планне пĕр уйăхра та тултарса курман пулсан та ĕçуçкине çĕр процент тултарнă шутпа илсе панă.

Йăлпо бухгалтĕрĕ Грачинский лайăх ĕçлекен прикашчике Тимофейĕв йултăша тăхăрçĕр тенкĕлĕ улталама хатланнă. Вăл пай укçи пухнă чухне пайшăкисене улталанă. Ситуд тата ытти таварсем илсен пай укçине списăк тăрăх пухнă. Çавăнпа та ĕнтĕ йăлпора членсен шутне тата пай укçи мĕн чухлĕ пухăннине пĕлме çук. Грачинскăй йăлпо ĕçне вараласа тăнă та халĕ унтан тухса тарчĕ.

Йăлпо председательĕ пулнă Антонăвпа ревизи комиссин председательĕ пулнă Кузнецова ĕçрен кăларса, вĕсем çинчен ĕçе суда панă. Анчах та Грачинский пирки суд ĕçне хускатман-ха. Кооператив членĕсем ун пирки те ĕçе суда йăма тата государствăпа пурлăхне сăпаткасенче хытă ăйăплама ыйтаççĕ.

А. Иванов.

* * *

Партпине правительствă суту-илŭ организацисене ĕçе лайăхлатма пĕр майăх çирĕп кăтартусем парса пырасçĕ. Ĕççынниссен ыйтăвĕсене лайăхрах пурнăçлама вĕрентеççĕ. Нумай суту-илŭ организацисем хăлăх ыйтăвĕ ĕçлеççĕ. Анчах та Шăхасан районĕнчи чылай суту-илŭ организацисем пирки çакна калама çук-ха. Пирĕн районра лавккасене ĕççынниссене кирлĕ таварсем час-часах пулмаççĕ. Сăмахран, декабĕр уйăхĕн малтанхи кунĕсенче Чуракассине Антикăвари лавккасене валăйă крăççин пулмарĕ. Унтан маларах Шăхасанти магазинсене никăмăнче те сахăр пулмарĕ тата ытти те.

Декабĕрĕн 11-мĕшĕнче Шăхасанти магазина тимĕр кроватьсем илсе килчĕç. Хакĕсем çук тесе тăвата кун хушши сутмасăр выртарчĕç. Кайран 317-шер тенкĕ тăракан кроватьсене 375-шер тенке сутмала тунă. Прикашчик вĕсене халĕ те сутмасăр тытса выртарать.

Район центрĕнчи столовăйсем йăпăх ĕçлени çинчен хăçатсем çине те нумай çырнă. Анчах та ĕçре улшăну çук-ха. Столовăйра пурĕ те çичĕ-сакăр стакан анчах. Çакна пула чей ĕçме пынисем йăланах черетре нумай кĕтсе тăраççĕ. Тарелкăсем вуçех те çук. Иккĕмĕш порцисене чей чашкисем çине хурса парăçĕç. Кашни кунах пĕр тĕрлĕ апатсем: купăста йашки, пăрса йашки; иккĕмĕш котлет ĕç гуйăш анчах пулаççĕ.

Çак ситменлĕхсем районри организацисен руководителĕсем умĕнче пулса пырасçĕ. Ĕçе йăсас тĕлĕшпе никам та пŭтлĕн ĕçлемест.

З. И. Игнатьĕв.

ПСК(б)П историне вĕренекенсене пулăшу

В. И. Ленинăн „Развитие капитализма в России" кĕнеки çинчен

XIX-мĕш ĕмĕрĕн иккĕмĕш çурма пайĕнче Россинăра капитализăмăн хăвăрттăн ŭсĕ. Капитализăмлă предприятисен хисепĕ вăмăллăнă, лине йышăннăн, реформаторсен глашатайĕсемпе кулак интересĕсене палăртса тăракансем пулса тăнă.

В. И. Ленин хăйĕн „Развитие капитализма в России" йăтлă кĕнекинче народниксен реакцилĕ шухăшĕсене хыттăн çапса хуçă, Россинă экономикин аталанăвне научăлăн анализ туса тухнă, вырăс социал-демократĕсене помешчикла-капиталисăмлă Россинăра сарăлса пыракан революцине кĕрешŭ мĕнле обстановкăсенче пулнине маркçисла ăнлану парса хĕçпăллантарнă.

* * *

Хăйĕн „Развитие капитализма в России" йăтлă классикăна произведение Ленин ытла та йăвăр условисенче çырнă. 1895 çулти декабрĕн 20-мĕшне 21-мĕш хушшинче çĕрле Ленина патша жандармисем тытса тĕрмене лартнă. 14 уйăх ларнă тĕрмере Ленин. Кун хыççăн ăна 3 çуллăха хĕвелтухăç Сĕпĕре йăнăтнă.

Ленина тем пек хыттăн хĕсĕрлеме пулсан та, унăн пур чухне те, пур çĕрте те хăйне пĕтĕмпех революцилĕ ĕçе парас ирĕклĕхне никам та сĕмĕрме пултарайман. Тĕрмере тата ссылкăра пулнă чухне те Ленин патша жандармери чăрмав кŭме тăнисене пăрăнтарса пынă, революцилĕ ĕçе йĕртсе пыма пăрахман, хăйĕн классикăна произведенисенче марксисăм идейисене аталантарса пынă.

Хăйне арĕслеме хыççăн Ленин çине тăрсах кĕнеке çырма тытăннă. Хăйĕн йултăшĕсем патне ирĕке пирвайхи хут йăнă çырăвĕнче (1896 ç. йăнăварăн 2-мĕш) Ленин çырат:

„Манăн план пур, вăл мана хама ăрĕсленĕрен вара, мĕн чухлĕ малалла, çавăн чухлĕ хытăрах шухăшлаттарăт. Ешĕ тахçантанпах экономикăла пĕр ыйту çинче ларатăп (обрабатывайушчи промышленноăç таварĕсене çĕршыв ăшĕнче вырăстарасси çинчен), хăшпĕр литературă çуйласа илтĕм, ăна мĕнле майлă тата памăла план турăм, хăшне-пĕрне çырнă та ĕнтĕ, вăл ĕç, журналсем çинче пичетленекен статйăсен пысăкшĕнчен иртет пулсан, уйăрăм кĕнеке кăларма шутланăччĕ. Çак ĕçе манăн питех те пăрахас килмесчĕ, халĕ ĕнтĕ çакăн пек ăнтăлтăнăпа тăрат пулмала: йе ăна кунта çырмала, йе пачах пăрахмала пулат". (Ленин. Т. III, стр. 557).

Çак çырурах Ленин хăйне кирлĕ литературăсене хăй патне тăратас ĕçе мĕнле организацилемелине кăтартнă, кирлĕ кĕнекесен вăрăм спискине туса панă, çавăн пекех тата хăйĕн йултăшĕсенчен систермеле мар майсемпе, хăйне пĕрле камсене ăрĕслени çинчен пĕлтерне ыйтнă.

Çак кĕнекене çырма хатĕрленес пĕтĕм ĕçсене Ленин тĕрмере туса иртернĕ. Вăл тата тепĕр хут народникла литературăна пĕтĕмпех вуласа тухнă, Россинăра промышленнăçпа йăлхуçалăхĕ аталанса пынине кăтартакан статистикăлă материалсене вуласа тухнă, кĕнекесем çинчен уйăрăм вырăнсене темĕн чухлĕ çырса илнĕ, темĕн чухлĕ статистикăлă расчотсем тунă.

А. И. Йелизарăвă хăй аса илсенче: „Ĕнĕ ун патне Вольпо-Эконом. Общество, наукăсен Академи тата ытти научăлă библиотекăсенчен купи-куçĕпе кĕнекесем илсе пыратăм". тесе çырат. (Çавăнтах, стр. 559).

Ленин çак кĕнекене çырас ĕçе пĕтĕм вăйăватăпах хунă. çавăнпа та „Ĕç пĕтсе килет, тесе пĕлтеннине" вăл: „Иртерех! материалсене пухса ĕлкĕрейместĕн" тесе çăмах хушшине йышăнса илнĕ.

„Шел, иртерех кăларчĕç, кĕнекене тата пăртаках çырса пĕтермелисем пуррчĕ,...—тесе шут тума калаиă Владимир Ильич". (Çавăнтах, стр. 560).

Ленин ссылкă вăхăтне иртернĕ Шушенскинче пĕтĕм пухнă материалсене йĕркене кĕртсе çитернĕ, кĕнекене пичете пама хатĕрленĕ. Вăл кашни положенине, кашни факта тĕплĕн тĕрĕсленĕ. Вăл хăйне пĕрле ссылкăра пулнă йăлтăнăсем тишкерсе асăрхаттарнисем çине питĕ тимлĕн пăхнă. Кĕнекене Ленин 1898 çулăн вĕçĕнче çырса пĕтерне, 1899 çулти апрелĕн 15-мĕшне 16-мĕшĕнче (кивĕ стилпе) „Русские Ведомости" хаçатра, Ленивин „Развитие капитализма в России" кĕнеке тухни çинчен пĕлтерŭ пулнă.

* * *

„Развитие капитализма в России" кĕнеке 8 пайран тăрат. Пĕрремĕш пайра Ленин экономис-народниксен теорилĕ йăнăшĕсене палăртат, çакна май вара капитализăм вăхăтĕнче шалти рынăк аталанни çинчен вĕрентекен марксисла теорине туса хатĕрлет.

Народниксем шалти рынăк аталанăвĕ çинчен тăракан шăтăва пĕлтĕм капитализăм аталанăвĕ çинчен тăракан ыйтупан уйăрнă. Анчах ку ыйту, „... хăйне халлĕх уйăрăм ыйту, капитализăм аталанăвĕ мĕн пек пулнинчен кăлмен уйăрăм ыйту пулса пачах тытăнса тăмăс", —тесе çырат Ленин. (Т. III, стр. 41). Малала тата: „Шалти рынăк тăвакан тĕп процес (урăхла каласан, тавара производствăй тата капитализăм аталанăвĕн процесс)—ĕçлев общество хушшинче валеçёнсе тăнин пулат". (Çавăнтах, стр. 559).

Народниксем Россинăра капитализăм аталанни „çул çинчен пăрăнни" пулать тесе шутласа. Россинăра ĕçлев общественăй хушшинче валеçёнсе тăнин аталану факчĕ ĕлшăнман.

Капитализăм аталанăвĕ вакă производителĕсем йухăнассине, вĕсене производствă хатĕрĕсемсĕр тăратса хăварассине, вĕсене тара кĕрешекен ĕç вăйăсĕ туса хăварассине сыхăнса тăрат. Вак производителсенчен експроприацилесе илнĕ производствă хатĕрĕсем капиталиссен аллинче капитал пулса тăнăрасçĕ. Халиччен вакă производителсем хăйсене кирлĕ йăпаласене хăйсем тума пулсан, халĕ вĕсем, тара кĕрешнĕ рабочисем пулса тăнă пирки, вĕсене капиталиссенчен сутăн илмелле пулат. Çапла ĕнтĕ, хресченсем йухăнса пыни капитализăм вăхăтĕнче шалти рынăк чакассине мар, аталанса пырассине пĕлтернĕ. Ку вăл народниксем апла пулмаст тесе шутланнине пăхмасăрах çапла пулса пынă.

* * *

Малала Ленин йăлхуçалăхĕнче капитализăм аталанса пынине анализ тума тытăнат. 2—4-мĕш пайсене çак ыйту тăрăх çырнă.

Народниксем „теорилĕ" шутланнисемпе çеç чăрăнса тăман. Вĕсем капитализăм йăлта аталанса пыни çинчен калакан фактсене те, çак процес çинчен çуйă ĕçченсем кăтартса, шăлса лартма тăрăшнă. Вăтам хисепсемпе усă курса, вĕсем йăлта темĕнле „халăх производстви" текен хăйне уйăрăм уклăд пуç пулса тăрат, общинăлă хресченсене капиталисăмăн антагонисĕ, тесе кăтартса пама тăрăшнă. Ленин, килĕрен çырса тухнă земски статистикăн данийĕсем тăрăх, народникла „теоретик-сен" мелеччесем суйăлăхне тăрă шыв çине кăларат, хресченсем класлĕлĕшне дифференцилесе пынине—йăлта капитализăм аталанине —кăтартат.

Йăлти экономикăлă пурнăç вăтам хресчен тĕрексĕр, куçăкан вырăнта тăнине кăтартнă. Вăтам хресчен йăланах пайланса пынă, вăл, пĕр ĕнчен, йăлхуçалăх буржуази, тепĕр ĕнчен, йăлхуçалăх пролетариачĕне çурма пролетариат кăларса пынă.

Частнăй товаропроизводительсен экономикăлă интересĕшĕн пыракан кĕрешŭ йăлхуçалăх общчини йăнне кĕнĕ, ăна пайланма, урăхла каласан, капитализăма аталанма пулăшнă.

„...Вырăссен общчинăлă хресченĕсем—капитализăм антагонисĕ мар, пачах урăхла, унăн чи тарăн, чи тĕрекле никĕсĕ пулаççĕ", тесе çырнă Ленин. (Çавăнтах, стр. 125).

Ленин çакна кăтартса панă: 1861 çулти реформă барщинăлă хуçалăх системине хавшатнă кăна, анчах та ăна татăклăн пĕтермен. Хресченсем помешчик хуçалăхне пăхăнса тăракан условисенче йăлнă.

„Хресчен хуçалăхне помешчик хуçалăхĕнчен пĕтĕмпех уйăрса кăларăймăн, мĕншĕн тесен, помешчиксен аллинче хресченсен надельсĕрĕнчен пысăк пайĕсемех йăлнă: „касна сĕрсем", вырмансем, çарансем, шыв патне йамалли, кĕтŭ çурĕтмели т. ыт. вырăнсем йăлнă". (Çавăнтах, стр. 141).

Хресчен хăй помешчика пăхăнса тăрассине те татăклăнах пĕтермен, „вăхăтлăх-обязанăй пулăсси, круговой порукă, хресчене хĕнесе наказани парасси, ăна общественнăй ĕçе тытса парасси, т. ыт." йăлнă. (Çавăнтах, стр. 141).

Ёç дисциплинишён кёрешесси—хуçайственниксен, профсойуз тата парти организацисен пысăк обйазăннăçё пулса тăрат

Çёмёрлери „Болşевик" савăтри рабочисемне служăшчисен сёнёвёсем

Прогульшчиксемпе летунсене хёрхенмелле мар

Рабочисемне служăнчисен тата инженерза-техникла работниксен ёç дисциплининне çирёплетес тёлёшне «Правда» тата ытти хаçатсенче пичетленекен статйисене енё пурне те тёплён вуласа пыратăп.

Пирён «Болşевик» савăтра ёç дисциплининне пăсакансем çине руководительсем те профсойуз организацийё те либерална пăхнă. Скупи-екстракт тăвакан цехра ёçлекен Здобнăн вунă хутчен прогул тунă. Ана выгăварсем те панă. Çапах та вăл прогулсем тума пăрахман. Пулашкинчен ăна ёçрен кăларса ăнă. Мён тетёр есёр? Здобнăн халё те савăтран ёçлет. Мёнле кёнё-ха вăл савăта? Ёç çапла пулнă: Здобнăн хăйне ёçрен кăларнă хыççăн савăтра ёçлеме рабочисем илекен пайа кайат те ăна ним тытăнса тăмасăран ёçе илеççё. Çакăн пек пулни, паллах, прогулсем тăвакансене хирёç кёрешессине сирёклетет.

Савăтра ўсёр пуçна ёçлеме тухакансем те тёл пулаççё. Вёсене вара производствăна йăмаççё. Çапла ўсёр тухнă çын ёçлекен станок урăх çын тупанчен ахаль ларат. Сийелёç ёç ку. Ана халех пётермелле.

Епё савăт çурчёсенчен прогульшчиксемпе летунсене хăваласа кăларасси çинчен рабочисем нанă сёнёвене ырлатăп. Хальхи вăхăтра пирён савăт çурчёсенче те прогульшчиксемпе летунсем пур. Иртнё вăхăтсенче савăтра парикмахёр пулса ёçленё Жукăн халё те савăт çуртёнчех пурăнат. Ана хăваласа кăларас вырăнне савăт администрацийё лайăх условиксем туса панă.

Савăт çурчёсенчен прогульшчиксемпе летунсене тасатни, ёç дисциплининне çирёплетни ёç вăйё йăланах ушăнса тăнине пётерме май парат. Пурнинён те палла, ёç вăйё пёрмайăх ушăнса тăнипе пётерме май парат. Пурнинён те палла, ёç вăйё пёрмайăх ушăнса тăнни производствăна пысăк сийен кёрет. Сёнёрен пинё рабочисем ёç техникине вёренсе çитичven производствă планне те йăнăслăн тултараймаççё. Ку йенёпе пирён савăтра пысăк çитменлёçсем пур. Кăçал 11 уйăх хушшинче савăта çёнёрен 405 çын илнё, çав вăхăтрах 374 çын тухса кайнă. Ёç вăйё çапла ушăнса тăнăшăн ыйтăнмасăр ёçе илеççё. Çавăнпа çын тухса каймасăр ёçе ёçлеме пултăнă.

Савăтра пуçлă вăхăт хушши ёçлекенсене, стаханăвёçене, тўррём ёçлекен рабочисене служăшчисене пысăкрахăн пулăшасси çинчен калаçни те тёрёс. Илёнёр акă санаторисене йе канмали çуртённе путёвкăсем нарас ыйтăва. Ку тараччен тўрё ёçлекен рабочисем те, прогульшиксем те путёвкăсемпе пёр танах усă курнă. Хăшпёр чухне путёвкăсем, рвачсемпе çимўдантсен аллине те лекнё. Кунашкал пёркенне тёнченех тата йăланăхах пётермелле.

Профсойуз комитечён председателёв.

Государствă укçине тивёçсёр илекенсем ан пулччăр

Предприйатисенчи малта пыракан работницăсем—стахановăксем хăçатсенче йăвăр çын пулнине отпуск илес срука кёскетме кирлине çинчен сыраççё. Епё вăл сёнўсене ырлатăп. Мёнён тесен, работницăсем паракан сёнўсем выранăл тата вăхăтăл ыйту пуласа тăраççё.

Пирён коммуниссен партийёне совет власё ача амăшёсемшён тата ачасене лайăхăн пăхса ўстерессишён ăнăран пысăкăн тăрашаççё. Халё хёрарăмсем ачасене пулăнипе, квалификацилё работниксем ёçлеё çёрте сыратаççё. Ача çуратнă хыççăн ача амăшё хăйён сывлăхё çирёплисе çитичvееx пулăнипе пурăнат. Пирён ача сачёсем, йăласем нумай. Вёсенче те квалификацилё работниксем ёçлеççё.

Çакнашкал пысăк мулăхсемпе усă курасси ку тараннчеех лайăх тата çирёп йёрке тăрăх пулса пыман. Çирёп йёрке пулман пирки хăшпёр хёрарăмсем йăвăр çын пулнине витёнсе государствă укçине тивёçсёр илнё. Акă пёр тёслёх, 1937 çулти декабрёри 25-мёшёнче пирён савăта О. Т. Дворникăна ёçлеме кёчё.

1938 çулти январрён 25-мёшёчченех ёçленё хыççăн вăл 4 уйăхлăха отпуска кайрё. Кайран вара ёçе те тавăрманăмарё. Тўрех калас пулат. Дворникăна государствă укçине тивёçсёр илнё. Ун пеккисем халё те сахал мар-ха.

Епё икё ача амăшё. Çак кунсенчех манăн йăвăр çын пулнине тата отпуска каймала. Чăннине каласан, отпуска каймăччен епё тепёр уйăх лайăхланăс ёçлеме пултаратăп. Савнашкалах ача çуратнă хыççăн та чылай малтан ёçлеме тытăнма пулат. Çавăнпа епё йăвăр çын пулнине отпуск парас срука чылай чакарма сёнетёп.

Йăвăр çын пулнине отпуск парас срука чакарни ача амăшёсемшён хăрушă мар. Мёнён тесен пирён çёршывра ачасене лайăх пăхса ўстерме мён киранине пурне те туса панă. Çав вăхăтрах отпуск срукне чакарни государствăна пысăк усă парат.

Степанăва.

Çёмёрлери „Болşевик" савăтри ача сачён пуçлăхё.

Савăт çурчёсенче прогульшчиксем валăçи вырăн çук

Пирён савăт коллективё производствăна планне тултарассишён пысăк тимлёхпе кёрешет. Савăтра ёç çине социализмăна пăхма вёренесе çитнё çынсен — стахановёçемпе ударниксен хисенё куллен ўссе пырат. Анчах ёç дисциплинине пăсакансем—прогульшиксемпе каласлесем пётнё теме çук-ха. Ака, Булычова илер. Вăл час-часах ёçе ўçёр тухат. Çапах та руководительсем, «ăна никампа уйăтрама май çук» тесе, ку тараннчеех ачапласа усранă. Пулашки вăхăтра çеç ёçрен кăларса ăнă.

Акă, тепёр тёслёх. Насейкин пёрмăх прогул туса пынă. Пулашкинчен ăна ёç дисциплинине пăснăшăн тесе ёçрен кăларса ăнăччё. Унтан татах ёçе илнё. Кун хыççăн та вăл прогулсем тума пăрахман. Вара ăна татах ёçрен кăларнă. Апла пулни те Насейкин халё те савăт çуртёнчех пурăнат. Çав вăхăтрах производствăна тўррём ёçлекенсенчен хăшпёрисем хватерсёр.

Пичугина та çавăн пекрёх пулнă. Ăна прогул тунăшăн ёçрен кăларнăччё. Савăт директорё производствăна организацине килёшмесёрех кайăла илнё.

Ёç дисциплининне çирёплетес тёлёшпе йыттăшăна судсем пысăк выранăта тăрăççё. Вёсен производствă дезорганизатёрсене çиленче тултăсах калмала, прогульшиксемпе çимўдантсене хирёç тытăкăн кёрешсе пымала. Анчах пирён савăтра йыттăшăна судсем питех те нахăр ёçлеççё. Профсойуз организацийн йыттăшăна судăн ёçне хăйăхлатма пулăшмала.

Пирён шутпа, прогул тунăшăн ёçрен кăларнисене пёр суламалăк иртсен çеç кайăла илмеле тăвас пулат. Ёçе кайăла илнисене социалăл страховани йенёне пулăшу панă. Чунне малтан ёçлеме тухнă çынсене пётнех те нахăр ёçлеççё. Профсойуз организацийн йыттăшăна судăн ёçне хăйăхлатма пулăшмала.

Пирён шутпа, прогул тунăшăн ёçрен кăларнисене пёр суламалăк иртсен çеç кайăла илмеле тăвас пулат. Ёçе кайăла илнисене социалăл страховани йенёне пулăшу панă. Чунне малтан ёçлеме тухнă çынсене пётнех те нахăр ёçлеççё. Профсойуз организацийн йыттăшăна судăн ёçне хăйăхлатма пулăшмала.

Пирён шутпа, прогул тунăшăн ёçрен кăларнисене пёр суламалăк иртсен çеç кайăла илмеле тăвас пулат. Ёçе кайăла илнисене социалăл страховани йенёне пулăшу панă. Чунне малтан ёçлеме тухнă çынсене пётнех те нахăр ёçлеççё. Профсойуз организацийн йыттăшăна судăн ёçне хăйăхлатма пулăшмала.

Пособи панă хухне мёнчухлё ёçленине шута илмеле

Кăçал çуллахи вăхăтра Сăр шывё хёрринче пулнă массовкăра пирён „Болşевик" савăтри рабочи Семагин ўсёрпе вăрçса çуравланнă. Кун хыççăн вăл пёр уйăх хушши пуçнинăра выртнă. Унтан тухсан чылай вăхăт хушши бюллетеньпе çўренё. Савăншăн ăна социалăл страховани укçине тўленё. Кунашкал туни прогульшиксемпе çимўдантсемшён çеç усăлă, вăл ёç дисциплининне пăсасси патне илеç пырат.

Çакăн пек фактсенё тишкерес тухсан социалăл страховани шучёне пулăшу парас йёркесене халех уйăтрама кирли ўççăнах кўрăнат. Ман шутпа ўсёрпе йе тата хулăнланăнса çуранлăннă çынсене пособи тўлемелле мар. Пособи тўлевё чухне пособи илекен çын мёнчухлё тата производствăра мёнле ёçлеменне шута илмеле тăвас пулат. Çапла туни дисциплинăна çирёплетме, прогульшиксемпе летунсене хирёç кёрешме май парат.

Производствă дезорганизатёрсене—прогульшиксене, рвачсене, летунсене хирёç вăйлă кёрешў пуçармăла. Анчах вёсене хирёç пёр администрацинлё майсемпех кёрешни çителёксёр. Дисциплинăна çирёпнён тытса пымăла тăвас тесен политикăл-массăл ёçе вăйлатасе рабочисене социализмăна воспитани памала. Стахановăна йухăма вăйлатасăх пырса пур рабочисене те тўррём, стахановăна меслетсемпе ёçлеме вёрентмелле.

Шарин.

Механически мăçтерскойёнчи стахановёнё.

Государствă укçине кахалсемпе рвачсенчен сыхлар

Рабочисемпе служăшчисем, инженерла-техникла работниксем ёçлеп саккунёсене тата социалăл страховани правилисене уйăтăрма сёнўсем параççё. Ку питех те кирлё мйту. Мёнён тесен, ёçлеп саккунёсем, уйăрăмах социалăл страховани правилисем чылай кивелнё. Хăшпёр тёлёшпе вёсем социализмăна ёç дисциплининне пăсакансенё—прогульшиксене, кахалсене, рвачсене усă параççё. Епёр, социалăл страховани ёçне туса пыракансем, вăл саккунсем кивелнине хамăрăн кулленех пурнăçра туйатпăр.

Пирён республикăре государствă сутуилўвёнчи работниксен сойўзё социалăл страховани йенёне кăçалхи 9 уйăх хушшинче йăвăр çын пулнисене отпускăн 33,500 тенкё тата вăхăтлăха ёçлёмен пирки 66 пин тенкё пособи тўленё. Пособи илекенсен хисенёнче пурнăçлă ытларах тўррём ёçлекен рабочисемпе работницăсем тата служăшчисем. Анчах, калас пулат, государствăн социалăл страховани укçине тивёçсёр, уталаса илекенсем те пур.

Ака, Канашри «Бакалея» магазинёнче ёçлекен продавщица Меншчикова ёçе кёрсен икё уйăх ёçлесенех йăвăр çын пулнине тăвата уйăхлăха отпуска кайнă. Шупашкартри продуктăсем сутакан 1-мёш номёрлё магазинта ёçленё Семидетăкă вирё уйăх ёçленё хыççăнах тăвата уйăха отпуска кайнă. Отпускăн укçа илнё хыççăн ёçе те тавăрманăн. Кун пек фактсем чылай çёрте пулнă. Çапла Меншчикăвăна Семидетăкă пек хёрарăмсем ёçе государствă укçине илессишён çеç кёнё.

Социалăл страховани йенёне пособи парас ёçри çавнашкал пысăк çитменлёçсем ёçлеп саккунёсем тата социалăл страховани правилисем кивелнинчен киреççё. Хальхи вăхăтри саккунсем тата правилăсем тăвăр рабочи ёç служăшчи ёçе кёнё хыççăнах пособи илме пултарат. Пирён шутпа ку йёркене уйăтмарăмла. Куншăн пуçне йăвăр çын пулнине паракан срукне чылай чакарни кирлё. Мёнён тесен, пирён çёршывра хёрарăмсене валăçи лайăх пурăнма пур условиксем те туса панă.

Тата çакна калăмала: социалăл страховани йенёне пособи памали халхи вăхăтри саккунсемпе правилăсем ёç дисциплининне çирёплетес задачăна тачăн сыхăнса тăмаççё. Пособи памали положенин 29-мё статйи тăрăх предприйатире çуталăкран сахал ёçленё работниксемпе служăшчисем бюллетеньне çўренёшён ёççукçи ²/₃ пайне илме пултарать. Мёнле пурнăçа кёрса пырат-ха вăл йёркё? «Главкожобутьпром» кантурён Чăваш республикинчи банне апрел уйăхёнче Кожевникăн ёçлеме кёнё. Вăл 4 уйăх ёçленё хыççăн августăн 1-мёшёнче, Атăл леш енче ўсёрпе урине сураналтăк. Çакăн хыççăн Кожевникăн 115 кун çукçин бюллетеньне сўресе ёç уьçин ²/₃ пайё шутёне пособи илнё. Кожевникăн бюллетеньне сўрене вăхăтра вечёрсене ташлана, анчах ёçе тухаспи патне çитсен унăн ури çаплах «ыратнă». Çапла 120 кун ёçленё хыççăн 415 куншăн пособи илсен, Кожевникăн сакăр уйăхшăн отпуск нама ыйтнă.

Государствă суту-илўр организацийенче рабочисемпе нумай улшăнçё. Иналах, вăл суту-илў ёçёнче пит палăрат. Суту-илў работникёсен пысăк масси тўрё тата тарăшса ёçлет. Çав вăхăтрах рвачсем, кахалсем ёçлемесёрех государствă укçине ытларах илессишён пикенеççё. Улатăрти суту-илў организацийенче 1937 ç. 350 çынна ёçрен кăларнă. Вёсен хисепёнче растратчиксем те нумай-çке. Шупашкарти тата Канашри суту-илў организацийенче те кадресем тёлёшпе ёç начар тăрат.

Работниксем улшăнсах тăнипех профсойуз организацисем те айăплă. Мёнён тесен, профсойуз организацийсем ку тараннчеех ёç дисциплининне çирёплетес тёлёшпе кирлё пек ёçлемен. Работниксем хушшинче политикăлмассăлă ёçе те тивёçлипе туса пымаççё. Çакăн пекех организаци руководительсем те дисциплинăна çине çийелетен пăхаççё. Нумай организацисенче, учреждениесенче рабочисемпе служăшчисем ёçе çўренине шута илсе пымаççё. Çавна пула служăшчисем хушшинче дисциплинăна çемçелё.

Акă пёр факт: декабрёрён 23-мёшёнче «Чебторг» аппаратёнче ёçлекен 35 работникрен 9 сехет тёлне 23-шё çеç ёçе пынă. Анчах ёçе вăхăтра тухманисем çинчен викам та пёр сăмах та шарламаçё.

Ёçлеп саккунёсен кодексён 46-мёш статйи тăрăх предприйатире йе учреждение ёçлекен работник хăй ёçрен тухса каймасси çинчен çичё кун малтан администрацине пётермелле. Çичё кун иртсен вара вăл пёр сăмахсăрах тухса кайма пултарать. Ку статйа кивелнё. Кайакан çын вырăнне çичё кун хушшинчех работник тупма йăвăр. Çавăнпа ку статйана уйăтмарăмла. Работник хăй ёçрен тухса каймасси çинчен сахалтан та пёр уйăх малтан пёлтермелле тăвас пулат. Çавăн пекех отпусксем патне кёркене те уйăтмарăмла. Хальхи пек отпусксем пилёк уйăх çурă ёçленё хыççăн мар, 10—11 уйăх ёçленё хыççăн памала туçан аван пулат.

Ёçлеп саккунёсене тата социалăл страховани йенёне пособи памали правилăсене лайăх ёçлекенсене пулăшу пысăкрах памала тăвас май уйăтăрăни ёç вăй йухăмне пётерме, рвачсемпе кахалсене хирёç кёрешме условиксем туса парат.

ДАНИЛАВ.

Государствăл суту-илўвёнчи работниксен сойўзён Чăваш АССР Обкомён инструктăрё.

Догăвăрсем тунă

Партине правительствă колхозсене, колхозниксене, ёдиноличниксене хăйсенчен ытларăшши тыррă кооперацин урлă государствăна сутмă ирёк панине пирён Чăваш республикинчи ёççынсем пысăк кăмăлпа кётсе илчёç. Халё, колхозсенчи асăл пухăвсенче кăçалхи йăлăхусăлăх сулён итогёсем çинчен сўтсе-явнă хыççăн, колхозсемпе колхозниксем хăйсенчен ытларăшши тыррăна государствăна сутаççё. Декабрёрён 20-мёшне республикăри йăлăпосем колхозсенчен 69.179 центнер тырă сутăн илме догăвăрсем тунă.

Канаш, Шăмăршă, ишлей, Турăн районёсенче çак ёçе тивёçлипе хаклămаççё. Ку районсенче ытларашши тыррă государствăна сутăсси çинчен массăлă-йилантарулă ёçсене кирлё пек туса пымаççё. Тата хăшпёр колхозсем государствăна тырă сутмă йăлăпосемпе догăвăрсем тунă пулсан та йăлăнасенче тыррă йышăнма пуçăнман. Канаш районёнче (райсойуз председателё Захăрăн йăуташ) декабрёрён 20-мёшне те колхозсенчен 277 центнер çеç тырă сутăн илме догăвăрсем тунă.

Баршчинăлă система—отработкăсенче сыхлансе йăлнă. Отработкăсен капиталисăмăлă системăна—ёç вăйне „иркёрен" тара тытăссипе—сыхланса пынă.

Хресченсене феодалла експлуатацирен иркёне кăларнине кăтартакан тёп прогрессивлă фактсенчен пёри вăл—çёрçёнче тара тытса ёçлеттересси ўссе пынипе пулнă. XIX-мёш ёмёр вёçёнче помещикла производствăра тара тытса ёçлеттересси тата машинăсемпе усă курасси ўсни—помещик хуçалăхё капитализăм ённенле евољуцилесе пынине пуринчен те уççăн кăтартса паракан факт пулнă.

Анчах та çакна народниксем курмăч, курасшăн та пулмаç. Вёсем отработкăсен системине идеализацинленё, вёсене помещикицке хресчен хушшинче хире-хирёлёхе пётермели услови вырăнне хунă. Вёсем хресченсем тара кёрёшсе айăкклă ёçлеме кăйассине те хирёç пулнă. Народниксем, хресченсен интересёсене хўтленё пек пулса, хресченсене феодалла експлуатацилессине майлă тăнă, реакцилё помещиксем интересёсене хўтленё. Ленин народниксене тăрă шыв çине кăларнă, вёсен пичёсем çинчен „халăх тусёсем пулнине" кăтартакан маскăна сўсе пăрахнă, вёсен чăн-чăн реакцилё сăн-сăпатне кăтартса панă.

* * *

В. И. Ленин хăйён „Развитие капитализма в России" йăтлă кёнекинче реформă хыççăнхи Российăри промышленнăç формисене—„обрабатывайушчи промышленăçри общественнăлă-экономикăлă отношенисен стройне тата çак стройăн евољуци характёрне" анализ тăвать. (Çавăнтах, стр 254). Çакăн çинчен 5—7-мёш пайсенче сырнă.

Крепостной правăна пăрахăçа кăларни Российăра промысласене ытларах анлăн сарăлма майсем туса панă. Таварлă вак производствă ата-

ланăн — капитализăмăн Российăн промышленнăçёнчи аталанăвён пирваллăх тапхăрё пулнă. Реформă хыççăнхи Российăн условийёсенче вак промысла, вака товарпроизводительсене пайлантарса тата вёсем хушшинчен капитализăм елементсем кăларса пыни урлă капитализăм ённенле аталанниччен пуçлă ёçе урăхла майлă аталанма пултарăман.

Народниксем, вака çёрçёне идеализацинленё пекех, хресченсен промыслисене те идеализацинленё. Вёсем çак промысласене „хăйне тёлён халăх производстви" вырăнне хунă. капитализăмшăн „йуг йăпала" тесе шутлана. Народниксем çапла шутланă пётём суйăлăхсем Ленин тăрă шыв çине кăларнă, вăл: «экономиссем-Маниловсем» капитализма курман çёрте, тахçанах капитализăм аталанса пынине кăтартнă.

Реформă хыççăнхи Российăра капитализма вака предприйатисем капитализăмăн ытларах вслă формисемпе: мануфактурăна тата хапрăкпа сыхăнса кайнă. Вака промысласемпе пёрлех, тара кёрёшнё вуншăр, çёршер рабочисене пёрлештерсе тăракан мануфактурăсем пулнă. Çак мăçтерскойсенче алвёçсен ёçленё. Ёçе—ёçлев валеçёнче тăнă тăрăх организацинленё. Промысласенче капитализăмăлă мануфактурă пуçлуса тăракан вырăнта пулнă.

Вака производствăсем нумай пулни, експлуатацин чи тискер формисене—капитализссем килте ёçлеттерекен формăсене вăйланса пыма никёс пулса тăнă. Ленин шутласа пăхнă тăрăх, 50—60 уйесра кăна капитализссем ёçёсене килте туса тăракансем 200 пин çын ытла пулнă.

Мануфактурăран машинăлă шутра индустри çине куçни—капитализăм общественни пётём ăçтагонисăмне вăйлатас йенёне уйрăмах пысăк вырăнта тăнă.

„Мануфактурăран фабрикăна куçни тулли технически переворот пулнине пёлтерет, вăл мăçтăрăн ёмёртен туйăнса пынă алёç искусствине сирпёнтерсе йăрат, çак технически переворот хыççăн вара пурнăçех производствăри общественнăй отношенисене тўртёи çёмёрçе тăкасси, производствăра ёçлекен çынсен тёрлё групписем хушшинче татăкланăх раскол пуласси, йăлсенчех пётёмпех уйăрăлса кайасси, капитализăмăн пётём ирёр йенёсем çивёчленесе, сарăлса пырасси, çакăнпа пёрлех вара капитализăм ёçлеве массăлăн пёрлешўлёнтересси пулса пырат. Çапла ёнтё, маши-ăлă шултра индустри капитализăмăн йăлашки сăмахё. унăн начар тата „лайăх моменчёсен" йăлашки сăмахё пулат". (Çавăнтах, стр. 353).

Вăл тапхăрти вырăс статистикин сведёнийёсем мануфактурăран хапрăк промышленнăçне куçине характеристикă пама йăрăлăх пулман, вёсем тулли кăтартса пама ауглтарассинчен инçетре ауна. Кунсăр пуçне тата статистикă вакă промышленнăçа та, шултра промышленнăçа та „хапрăк-савăт промышленнăçён" пёр графине кёртнё. Статистикăн çак ситменлёкёсемпе народниксем Российăра капитализăм аталанса пынине кăтартакан процеса шăлса лартас шутпа ун çине курнă.

Ленин статистикă кăтартса панисем çине критикăй ёнченех тишкерсе пăхнă. Вăл хапрăксен палăлăхне кăтартса панă. „Çак тапхăрăн тёп тата пуринчен те ытларах пысăк палăлăх вăл,—тесе çырнă Ленин,—производствăра машинăсен системине усă куринче пуçлат". (Çавăнтах, стр. 353). Çак палăлăхпа усă курса, Ленин шутра хапрăк-савăт промышленнăçё хăвăртăн ўссе пынине, унăн реформă хыççăнхи Российăри производствăн тёрлё отрăслисенчи тўпе шайне кăтартса панă.

Капитализăм тарăнах та тарăнах Российă пурнăçне кёрсе пынă, анчах, çакăнпа пёрлех, Российă кайа йăлнă, пăхăнса тăракан, капитализăм аталанăвё тёлёшёнчен Хёвеланăç Йевропăри çёршывсенчен йăлса пыракан çёршыв пулнă.

„Российăри капитализăмчченни самаянна капитализăмăл самаяпа танлаштарас пулсан (ыйтăва тёрёс татса парас тесен, шăпах та çакăн пек танлаштарни кирлё ёнтё), вара общественлă хуçалăх аталанăвё капитализăм чухне питех те хăвăртăн пырат тесе ыйтăнма пулат. Хальхи аталанăвăн хăвăртлăхне ку чухнехи техникăпа куҫурăн вицне çитсен вăл аталаву пётёмёшне мёнле пулмалине танлаштарсан, вара Российăри капитализăмăн хальхи аталанăвне чăннипех питех те йерипен пырат тесе йышăнмала пулат. Вăл çакăн пек йерипен пулмасăр пулма та пултараймасăт, мёншён тесен, пёр капитализăмлă çёршывсем та капитализăмпа çурăçуай пулма пултарăман аваллăх учеждениссем çакăн пек нумайăшăн ăçмăкă, вёсем производителёсем капитализăмăн та тата капитализăм çителёклён аталанăйманнинчен те асап курассё". (Çавăнтах, стр. 469).

Хапрăк-савăт промышленнăçё аталанасси рабочисене хуласене илсе пырассине çыхăнса тăнă. Çакă вăл „йалан ёçлекен хапрăк рабочисен класё пуçланас" процесра, çёрçёнчен татăклăнах уйăрăлнă вырăс пролетариачё пуçланас, çавăн пекех тата рабочисен массине организацилес, вёсен революцилё ăстăнне ўстерес процесра уйăрăмах пысăк вырăнта тăнă. Çак тапхăрта Российăра стачкăлă кёрешў ўсме пуçлат. Ленин хăйён «О стачках» йăтлă статйинче,—ăна вăл 1899 çулта çырнă,—çапла калат: «Рабочисен стачкисем йăлашки çулсенче Российăра питех те час-часах пулма пуçларёç». Малала, çак стачкăсем мёншён пулнине ответлесе, Ленин çырнă: «... Ăçта шултра хапрăксем пулса тăрса сарăлаççё, çавăнта стачкăсем пулса тăрса сарăлаççё». (Т. I. стр. 571).

Рабочи класăн пурнăçё питех те йăвăр пулнă: вырăс промышленнăçёнче ёçкунё питех те вăрăм, ёç укçи ытла та сахал пулнă. Çавăн пекех ёçсем хватер тёлёшёнчен те йăнăс пулнă. Тата та ытларах вакă, çавăнпа производствăсенче ёçлекен, çёрçёнчен татăклăнах уйăрăлман рабочисен пурнăçё начар пулнă.

Народниксем промыслапа çёрçёне „çирёппён" пёрлешсе тăнине курса савăннă, анчах çав вăхăтрах вёсем рабочисен шăпах та çак кадресем пурнăнех те тискеррёнтерех експлуатацилённине туя илмесёр, хăйрăк промышленнăçё ўсни вăл—çакăнпа пёрлех тата, рабочи класс капитализăмăн тискер експлуатацинленё хăтăлассишён кёрешесси вăйлăммала пулассинне пёлтернине йышăнмасăр тăнă. Ленин народниксен çак реакцилё шухăшёсене те çёмёрçе такăнă.

* * *

Реформă хыççăнхи Российăн экономики тавар савăрăнăшё, капитал пухăнасси, промышленнăç капитализăмё аталанасси питех те пысăкăн ўснине кăтартнă. Халăх çёр вёçёнчен уйăрăлни, индустрине рабочисен йышё ўсни—капитализăм аталанăвён уйăрăлми пăйё пулнă. Реформă хыççăнхи Российăра çак ўсём—хуласем, хула сывлăхёнчи вырăнсем, хапрăк-савăт тата сутуилў промышленнăç йăлёсемпе местечкисем ўснинче, çавăн пекех тата çёрçёнчен айăккала кайса ёçлесси ўснинче курăнна. Тара тытăй вăйпа усă курасси пёрмайăх ўссе пыни Российăра капитализăм аталанса пынине кăтартакан пысăк паллăсенчен пёри пулнă. Реформă хыççăнхи Российăра çитёнё арăсынсенчен 7,5 мёлйун çын тара кёрёшсе ёçлекен рабочисем пулнă, урăхла каласан, çёршыври пётём çитёнё арçынсенчен çурри тара кёрёшсе ёçленё.

Российăра капитализăм аталанни прогрессивлă-историлё факт пулнă. Çак аталану „общественлă ёçленён производительлăй вăйёсем ўснине тата вăл пёрлешўлёленине" пёлтерё. (Ленин Т. III, стр. 466). Çак вăл клас кёрешўвё аталанма тата Российăри капитализăм общественни шăлти пётём хирёçёвёсене çивёчлетсе ăна кирлё услови пулнă.

Ленин вырăс капитализмённи прогрессивлă-историлё роль ăнăшăнине пёрлех, капитализăмăн пётём тарăн хирёçёвёсене уçса кăтартнă, вăл истори ёнченех илсен, ирттелес характёрлă пулнине кăтартнă: çак общественлă çирёптёсе антарасси, ун вырăнне—сыхăна çын експлуатацилессине пётерие çёнё общественлă тăвасси пурпёрех пулнă.

* * *

Ленин çырнă „Развитие капитализма в России" кёнекене пёрёк пирён парти аталанăвёнче уйрăмăнах революцулиё вырăн йышăнса тăнă. Çак кёнеке марксисăм тăшманёсене—народниксене илемлё ёнченех çёмёрçе тăкассине вёçлесе çитернё.

Çак кёнекене Ленина хирёç пыракансем критикăлăн ытла та çийелтен, йăшăх пулнă. Ленин хăйён „Некритическая критика" тесе çакăн пек критикăсенчен пёрне—П. Скворцова хирёç çырнă статйара—ăвтăртан тăвăлласа кулаç, унăн критики вырăнсăр пулнине ўçса кăтартаç. 1905—1907 ç.ç.сенчи революцци Ленин анализлё пётёмпех тёрёс пулнине çирёплетрё. Ленин Маркс вёрентёвне тепёр хут ура çине тăратнă çеç мар, вăл тата çак вёрентёве малала йăнă, капитализăм чухнехи шăлти рывăк аталанăвё çинчен марксисла теори туса хатёрленё.

Ленин „Развитие капитализма в России" кёнекене хăй те пысăк вырăна хунă. 1905 çулти революцци хыççăн çак кёнекене тепёр хут кăларнă чухне Ленин умсăмах çырнă (1907 çулти ийлў). Ленин çак умсăмăха: „Развитие капитализма в России" кёнекере общественлă-хуçалăхлă строй çинчен тунă анализа революцци вăхăтёнче пётём классен политикăлă уçă выступленийёсем çирёплетнине кăтартат.

М. Вершик.

ИСПАНИНЕ ПУЛĂШМА

Испани республикине пётём тĕнчипе пулăшу парассине килĕштерсе пырас тĕлĕшпе ĕçлекен Национ Комитет республикăла Испанири хĕрăрăсемпе ачасем валăн продовольствисем тĕнчен пур кĕтесĕсенчен те илсе пырасси ӳссе пыни çинчен палăртать. Америкăри Хĕрлĕ Хĕрес 1939 çулти январтре Испание çăнăх чылай йăрать. Бомбейри (Инди) Испание пулăшас тĕлĕшпе ĕçлекен комитет продовольствисем сутăн илсе Испание йăма 3.600 фунт стерлинг пухнă. Англире хăлăхи вăхăтра Испание пулăшас тĕлĕшпе ĕçлекен Инди комитетне туса хунă. Испани выставкинче Единбург хулинче (Англи) нкĕ кун хушшинче пин фунт стерлинг пухнă.

Çĕнĕ çул тĕлне республикăла Испанири ачасене пулăшма Америкăри Перлешӳлĕ Штатсенчен, Канадăран, Швейцерен, Аргентинăран тата ытти çĕршывсенчен те пысăк суммăсем çитмелле.

(ТАСС).

— o —

Петер Форстера вĕлерни

1938 çулти майăн 13-мĕшĕнче Германири концентрацилĕ лагерĕсенче тарса тухса, Чехословакире Петер Форстер пытанса пурăннă. Ăна Германи влаçĕсем политикăла ĕçшĕн хупса тăвнă пулнă. Чехословаки правительстви Петер Форстера декабёрĕн 19-мĕшĕнче тытса Германи влаçĕсен аллине панă, вара ăна Веймар хулинчи тĕрмене хупса лартнă. Декабёрĕн 21-мĕшĕнче Петер Форстер фашиссен сучĕ умне тăнă. Хăсатсем пĕлтернĕ тăрăх, Петер Форстера суд вĕлермелле притăвар йышăннă, ăна вара çав кунах вĕлернĕ.

Концентрацилĕ лагерĕсенче Форстера пĕрле тарса тухнă Емиль Бергицкине çавăн чухнех Германи территорийĕнче тытса вĕлернĕ пулнă.

(ТАСС).

— o —

Германи Чехословаки пичетне хăй аллине йăрса илет

Чехословакине Германи хушшинче „куăтурăла килĕшӳ" тăвасси çинчен калаçусем пуласа пĕтнĕ.

Çак килĕшӳ тăрăх, нкĕ çĕршыв хăсачĕсемпе радиосем йĕнчен пĕр-пĕрин çине тапăнни пулмала мар, çавăн пекех Чехословаки территорине Йевропăра тĕрлĕрен çĕршывсенче кăларакан фашисăма хирĕçле нимĕç хăсачĕсене сарма чармала. Куçăр пуçне тата Чехословакине Меллин хулинчи радиостанци Германи аллине пама килĕшнĕ. Çак станци урăл малашне Чехословакире пурăнакан нимĕçсем валăн тăтăшах Германи передачисене трансляци тума пуçласçĕ.

(ТАСС).

— o —

Полъшă правитĕлстви Чехословакине панă протест

Декабёрĕн 23-мĕшĕнче Полъшăн Чехословаккири посланникĕ Папе йут çĕршыв ĕçĕсен министрне Хвалковскине нота панă. Полъшăна хирĕçле агитаци тунине хирĕç. Полъшă оккупациленĕ районсен чиккинче тĕрлĕрен инцидентсем провокацилесе тунине хирĕç протест лет Полъшă правительстви.

Пурте пĕлеççĕ, хăлăхи вăхăтра Германи фашисĕсем Полъшăна хирĕç вăйăл пропаганда сарса пырасçĕ. Полъшăна Чехословаки чиккинче провокацилĕ майсемпе инцидентсем тăвассĕ.

(ТАСС).

— o —

Монголи халăхĕ Йапони агрессăрне хирĕç кĕрешни

Китай хăсачĕсем пĕлтернĕ тăрăх, шалти Монголире пурăнакан халăх ялта хĕçпăхать тытса Йапони агрессăрĕсене хирĕç кĕрешме çĕкленет. Шалти Монголире йăтăрласа „Шалти Монголи халăхне мобилизацилес тĕлĕпше ĕçлекен комитет" тунă. Çак комитет Йапони хирĕçле пĕтĕм ĕçе организацилет.

Монголсем Китай халăхĕпе пĕрле Йапони интервенчĕсене хирĕç партизансен кĕрешĕвне активлăн хутшăнаççĕ. Суйăуаң провинцин çурçĕр пайĕнчи Улан—Хуа районĕ пĕтĕмпех монгол партизанĕсен аллинче. Суйăуаң провинцин хĕвеланăç пайĕнче те монгол партизанĕсем активлăн ĕçлеççĕ.

(ТАСС).

Германипе Америкă хушшинчи хутшăнусем çивĕчленсе пыни

Декабёрĕн 18-мĕшĕнче Америкăри Перлешӳлĕ Штатсен шалти ĕçсен министрĕ Икес сăмах тухса калать: хăй сăмахĕнче вăл Германире ĕçевийсене хирĕç погромсем тунине хыттă питлеçĕ, çавăн пекех тата Линдберг полковникпа Форда, вĕсем Германи правительствинчен отличи знакĕсем илнĕшĕн, куласа питленĕ. Хăй сăмахĕнче Икес, фашиссем Германипе кайала, çын çурма-выльăх пек пулнă тапхăр патне тавăрчĕç, тенĕ. „Хайăр та тискер диктатăр аллинчен, — тенĕ Икес, — пиншер çынсене пĕр айăнспăр çараттакан, асланпаттаракан алăран мĕнле американецĕ отличи знакĕсем ниме пултарнĕ. Мăшăкласа кулаç панă отличи знакне американецсем мĕнле йăтса çӳреме пултарччăр".

Германи ĕçĕсен Вашингтонри поверенныйĕ Икес сăмахне хирĕç протест тунă, Америкăри Перлешӳлĕ Штатсем йĕнчен официаллă йĕркепех кăçару ыйтма требованипе тăратнă. Америкăри Перлешӳлĕ Штатсен государствă секретарĕн замещительĕ Германи поверенныйне: Америкăри Перлешӳлĕ Штатсем вăл протеста йышăнмаççĕ, мĕншĕн тесен, Икес тухса калани вăл — Америкăри Перлешӳлĕ Штатсенчи халăхăн нумайрахăн пайĕн туйăмĕсене палăртса калани пулать, тесе ответлĕрĕ.

Америкăри Перлешӳлĕ Штатсен правительстви Германи тĕлĕшпе татăкăла позици çине тăнине Америкăри хăсатсем ырлаççĕ. Хăсат-журналсем шухăшĕ тăрăх, Америкăри Перлешӳлĕ Штатсемпе Германи хушшинчи дипломатиллĕ хутшăнусем татăласси сывăх вăхăтрах пулма пултараç.

(ТАСС).

— o —

Итали хăсачĕсем çаплах Франципе йăнаса çыраççĕ

Итали хăсачĕсем çаплах Франци çĕрĕсене туртса илесси çинчен çыраççĕ. Правительствăпа хăсачĕ „Джорнале д'Италия" çĕнĕрен: Италипе Франци хушшинче халиччен тунă килĕшӳсем „тĕрĕс мар", Франципе Итали ыттинне парас пулать, тесе çыраç. Хăсат, Франци министрĕпе Бонне: Франци хăйĕн пĕр вершук çĕрне те парас çук тесе калани пирки темĕн тĕрлĕ тăрăхласа йăкăтает. „Çак ыйту малашне мĕнле пулса тухассине пурăнсан курăпăр", тесе çыраç вăл хăсат.

★

Михайленко тăванĕсен танк екипажĕ

Хасан кӳлли районĕнчи çапăçусем пынă куçенче, Хĕвелтухăç Казахстан облаçĕнчи „Чалобай" совхозĕнчи тулламар вăтам шкула директорĕпе А. Н. Михайленко йăлташ аслă шывлĕнчен Александртан —героллă çапăçусен участникĕнчен çыру илнĕ. Çав вăхăтра унăн иккĕмĕш шывлĕ Григорий призыва кĕме хатĕрленнĕ.

Александрăн ашшĕне амăшĕ Оборонă Халăх Коммиссарĕ Совет Союзĕн Маршалĕ К. Е. Ворошилăн йăлташ патне çыру йăнă. Вăл çырура вĕсен кĕçĕн шывлĕсене Иванпа Петра сруккенех Хĕрлĕ Çар ретне илме тата вĕсен шывлĕсенчен танк екипажĕ тума ыйтнă пулнă.

Оборонă Халăх Комиссариачĕ вĕсем ыйтнине пурăçса кĕртсе Михайленко тăванĕсене Рабочисемпе Хресченсен Хĕрлĕ Çарне илнĕ.

Çак куçенчех „Чалобай" совхозĕнчи рабочисемпе служăщисем Иванпа Петра Перремĕш Уйрăм Хĕрлĕлăлавлă Çăран танк чăсне ăшшăн ăсатса йăнă, вăл чăсе Александр тата Григорий Михайленкосем те пырасçĕ.

(ТАСС).

— o —

Винокурăв йулташ пионерсемпе комсомолĕçсем патĕнче

Совет Союзĕн Геройĕ аслă лейтенант В. П. Винокурăв йăлташ декабёрĕн 24-мĕшĕнче, Шупашкартипе пионерсен çуртĕнче çулхи пионерсемпе тата вĕренекенсемпе тĕл пулса калаçрĕ. Винокурăв йăлташ ачасене Хасан кӳлли районĕнчи паттăр çапăçусем çинчен, пирĕн Хĕрлĕ Çарпа унăн бойăнĕсем çинчен тĕпĕнчен каласа панă.

Пионерсем хăйсен сăмахĕнче Винокурăв йăлташа саламларĕç, вĕсем-хĕллехи каникула-лайăх кӳртерме, шкулта отличнă вĕренме пулчĕç.

Ĕнер Строителĕсен клубĕнче В. П. Винокурăв йăлташ хулари комсомол активĕпе тĕл пулса калаçрĕ.

Фашисăм сăн-сăпачĕ.
В. Барков ӳкерчĕкĕ (Бюро-канише ТАСС).

Халăх переписĕ пуçланиччен 22 кун йулчĕ

Суйлав кампанинчи активиссем переписе хатĕрленес ĕçре

Шăхасан районĕнче Пĕтĕм Союзри халăх переписине иртерĕ чухне ĕçлекен кадресне курссене тытăнать. Инструктăр-контролёрсем, счетчиксем, переписе уйрăмĕсен заведуйушшисем хушшинче Верховнăй Советсен суйлав кампанийĕсем вăхăтĕнче суйлав комиссри председателĕсем, секретарĕсем, членĕсем тата агитаторсем пулса ĕçленисем нумай.

Нумай колхозчен ăнлантару ĕçне тимлĕн туса пыраççĕ. Йулашки вăхăтра ку ĕç татах та вăйланать. Анчах та массăлă ăнлантарулă ĕç пур ăвалченче те йĕркелĕ пымаст-ха. Туçи Çармăсри колхозра переписе çинчен ăнлантарма тытăнман. Колхоз председателĕ П. И. Егоров йăлташ ăнлантару ĕçе ĕçе хутшăнмасăр тăрать. Вăл счетчик пулма уйăрнă И. П. Петрова инструктивлă канашлăва кайма лаша паман.

Переписе ăнăçлăн иртересси çак ĕçре ĕçлеме уйăрнă çынсенчен çеç килмест. Вăл пĕтĕм халăх ĕçĕ. Партине комсомол. совет организацисен вăл ĕçе хĕрлĕн хутшăнмала, переписе кадресене кулленхи ĕçре пулăшса пымала.

Г. Григорьёв.

Ăнлантару ĕçĕнче йертсе пымала

ССР Союзĕнчи кашни гражданинăн Пĕтĕм Союзри халăх переписине кăтартулă иртереме пулăшмала. Переписçе кĕмесĕр пĕр киле, тĕп çын та йулмала мар. Çакна май ĕнтĕ ăнлантарулă ĕçе вăйлатса пымала. Кашни ĕççынни переписе мĕшĕнĕ иртеринне тата унăн задачисене пĕлсе тăтăр. Партине комсомол организацисен массăлă-ăнлантарулă ĕçе йертсе пымала.

Тăвай районĕнчи хăшпĕр колхозчи пуçламĕш парторганизацисем халăх переписине хатĕрленес тĕлĕшпе нимĕн те тумаççĕ. Çăлпуç колхозĕнчи парторга З. Тимофейев йăлташа ыйтса пăхар. Коммунисем пухăвĕнче переписе хатĕрленес ыйтăна пĕр хут та сӳтсе-явмăн. Комсомол организацийĕ те ку ĕненĕ нимĕн те тумаст. Çавна пула ĕнтĕ йăлти халăх пулас переписе çинчен пĕлмест.

А. Пикишкин.
В. Ийĕин.

Учителсем пулас переписе çинчен ăнлантараççĕ

Шетмĕçуçĕнче (Ишлей р.) колхозниксемпе йединоличниксене пулас переписе çинчен тĕпăлĕн ăнлантарса парассишĕн агитаци участкисем туни. Учителсем 10—15 киçĕри халăха пĕр çĕре пухса халăх переписине мĕшĕнĕ иртерине тата унăн задачисем çинчен ăнлантарса парассĕ.

Халĕ колхозра çитеннисĕне вĕрентес тĕлĕшпе хĕрлĕн ĕçлеççĕ. Учителсем хутăл пĕрентьĕ чухне халăх переписĕ çинчен те калаçа парассĕ.

Колхозри комсомолĕсемпе шкулта вĕренекенсем те массăлă-ăнлантарулă ĕçе хутшăнчĕç. Вĕсем те килĕрен çуресе ăнлантарса парассĕ. Турханти «Çĕнĕ Хунав» колхозри комсомол организацин вечĕр иртерме хатĕрленет.

А. Смирнов.

Ăмăртăва хутшăннă фермăсенче

Кăçалхи çеçтабĕр уйăхĕнче Йĕпреçре выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçре ĕçлекенсен районри канашлăвĕ пулса иртрĕ. Районри канашлура пулинсем хăйсем çине татăклă обязательствăсем илсе, выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе ирăкан Пĕтĕм Союзри социалисăмла ăмăртăна хутшăнма пуçтăç. Унтанпа ĕнтĕ вăхăт виçе уйăх патне çитет.

Районри колхозсенче илнĕ обязательствăсене мĕнле пурăçа кĕртсе пырасçĕ-ха? Колхозсенче сысна фермисем—13, сĕт-су фермисем 45 шутланса тăрасçĕ. Çак фермăсенчен хăшпĕрисем выльăхсене хĕл кăсарма тĕплĕн хатĕрленеймĕрĕç. Сыснасен 9 ферминче, ĕнесен 33 ферминче хĕл кунĕсене лайăх хатĕрленнине кĕтсе илчĕç.

Малта пыракан колхозсем Пĕтĕм Союзри ăмăртăва хутшăнса, выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмели государствă планне тултарас тата выльăхсен продуктивлăхне ӳстерес ĕнĕпе пысăк çитĕнӳсем турĕç. Акă, „Хĕрлĕ партизан" колхозри сысна ферми мухтавла вырăнта тăрать. Ку фермă выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмели государствă планне ноябёрĕн 1-мĕшĕнче 112 процент, государствăна аш-какай тăпратмали плана октябёрĕн 1-мĕшне тултарнă. 28 сысна аминчен 392 çăвăр, йе кашни амаран 14 çăвăр илнĕ.

Сысна ферминче чаплă стахановецсем ĕçлеççĕ. Акă, А. Осипăн колхозник улшăнмасăр 5 çул хушши фермăра ĕçлет. Вăл 15 сысна ами пăхать. Ăмăртура Осипăн мăлти рете тухма пултарччĕ.

„Чувашия" колхозри сысна ферми те выльăх-чĕрлĕх ĕрчетмели государствă планне 49 процент тултарчĕ. Государствăна аш-какай парса татнă. Выльăхсене хĕл кăсарма тĕплĕн хатĕрленнĕ. Фермăри стахановкă И. Егоров 7 сысна аминчен 92 çăвăр илнĕ. 192-мĕш номĕрлĕ сысна ами 1938 çул хушшинче нкĕ хуттăн çăвăрласа 20 çăвăр, 70-мĕш номĕрлĕ сысна ами 21 çăвăр панă.

Чăрăшкассинчи „10 лет Октября" колхозри В. Краснов колхозник районра хăйĕн ĕçĕпе чапа тухрĕ. Вăл фермăра 1935 çултанпа ĕçлет. Вăл пăхакан 15 сысна аминчен — кашниченех 13 çăвăр илнĕ. Краснов кăçал пĕр пĕччен 440 пăт тырă ĕçлесе илнĕ.

„Нива" колхозра Сергейёв 9 çул хушши коньюхра ĕçлет. Вăл пĕр пĕччен 15 тыха пăхса çитĕнтернĕ.

Районра 56 коньюх, дойăркăсем 25 çын, фермăра ĕçлекенсем 20 çын, фермă пуçлăхĕсем 11 çын тăрнă. 28 сысна аминчен 392 çăвăр, йе кашни амаран 14 çăвăр илнĕ.

Пĕтĕм Союзри ăмăртăва хутшăнса, пĕр-пĕринпе ăмăртса ĕçлеççĕ.

Д. Михайлăв.

Мăнков колхозникăн тӳрлĕхĕ

МĂН-СĔНТĔР. (Телефонпа). Декабёрĕн 21-мĕшĕнче çĕрле почтă илсе çӳрекенсем Чикме хулине кайма Мăн-Сĕнтĕрти сыхăну кантурĕнчен нкĕ лавпа посылкăсем тиесе тухнă пулнă. Мăн-Сĕнтĕртен тухса виçĕ километр кайсан, вĕсен пĕр посылкă ӳксе йулнă. Вăл посылкăна Мари республикинчи Степан Разин ячĕпе тăракан колхоз членĕ Павел Мăнков йулташ тупнă. Мăнков йулташ вăл посылкăна çийĕнчех Мăн-Сĕнтĕрти сыхăну кантурне лесçе панă.

Мăнков колхозникăн тӳрлĕхĕ çинчен ССРС Сыхăну Халăх Комиссариатне çырса пĕлтернĕ.

Г. Поҫаков.

Красноармейĕçсен шашкă-шахмăт турнирĕ

Дон-çи Ростов хулинчи Н-ски часри красноармейĕсем шашкă-шахмăт турнирĕ туса иртерчĕç. Турнира чăваш красноармейĕсем те нумайĕшĕ хутшăнчĕç. Турнирта шашкăпа Вăрнар районĕнчен килнĕ Сергейёв пĕрремĕш вырăна тухрĕ, Тăвай районĕнчен килнĕ Андрейёв—иккĕмĕш вырăна, Вăрмар районĕнчен килнĕ Степанăв—виççĕмĕш вырăна тухрĕç.

Шахмăтпа Шăхасан районĕнчен килнĕ Доброхотăв мала тухрĕ.

Н. Павлăв

— o —

Шахмăт турнирĕ

Чăвашсен йăлăхçулăх институтĕнче шахмăт турнирĕ пулса иртнĕ. Турнира шахмăтла лайăх выляма пĕлекен 18 студент хутшăнă.

Турнирта пĕрремĕш вырăна А. Родионăв йулташ тухрĕ.

А. Иванов.

Тырă сутăн илме

ЙĔПРЕÇ. Чăваш Тимеш районĕ колхозчисенчен 21 тонна тырă сутăн илме договăр тунă.

Д. М.

★

Тӳрлетни

„Чăваш Коммунă" хаçатăн декабёрĕн 24-мĕшĕнче тухнă номĕрĕнче пичетленнĕ „Чăваш АССР Республикинчи йăлти вырăнсенче 1939 çулта пурăннăмăн çуртĕр тата культурăпа йăла строительстви валăн укçа-тенкĕ пухассине туса иртересси çинчен" Чăваш АССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕ йышăннă постановлении 13-мĕш пунктĕнче йăнăш кайнă вырăн пур. Вăл пункта çапла вуламала:

„Ĕççынни йединоличниксен хуçалăхĕсем, вĕсен хуçалăхĕнче Совет Союзĕн Геройĕсем, ССР Союзĕн орденĕсемпе йе революцилĕ хисеплĕ хĕçпăхалăсемпе наградăлана çынсем тата ĕç геройĕсем, çавăн пекех инвалидăсăн 1-мĕшпе 2-мĕш группине кĕртнĕ ĕçпе вĕрçа инваличĕсем пур пулсан, вăл хуçалăхри çемйен ĕçлеме пултаракан ытти членĕсем çук пулсан, куçтăсбор укçинчен 20 процент чухлĕ скидкăна усă кураççĕ".

Çав номĕртех, 1-мĕш страницăра, „Колхозсенче 1938 çулти тупăшсене валеçесси çинчен" ЧАССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕпе ПСК(б)П Обкомĕ йышăннă постановление, иккĕмĕш колонкăри 3-мĕш абзацăн малтанхи предложение вырăсларан тĕрĕс куçарман. „Чылай колхозсенче колхоз правленийĕсем пĕрлехи пуху çирĕплетмен сметăсем тăрăх расхут тăваççĕ..." тесе вырăнне: „Чылай колхозсенче колхоз правленийĕсем пĕрлехи пуху çирĕплетнĕ сметăсем тăрăх расхут тăваççĕ..." тесе тӳрлетсе вуламала.

Ответлă редактăр Н. М. ÇЕМЕНАВ.

Шупашкарти йăвăç савăтне

КИРЛĔ:

мебĕл тăвас тĕлĕшпе ĕçлекен маçтăр, стоҫаҫрни ĕçре икĕ бригадир, плановик, бухгалтĕр, кассир, снабженни тата сбыт начальникĕ.

ХВАТЕР ПАРАÇÇĔ.

1—76 номĕрлĕ телефон тăрăх йĕ ĕç вăхăтĕнче савăт кантурне пырса тĕпĕлĕн мĕтĕс пĕлме пулать.

Шупашкарти йăвăç савăтне

ЛАВСЕМ КИРЛĔ

Мари республикинчи Лапшински ялăран (йĕнĕç ганăтĕнчен 25 километрта)

10 пин кубла метр вутă турттармала

тата йĕтĕрне вăрман хуçалăхĕн Пошкар участокинчен 2 пин кубла метр йăмăк болванăсем турттармала (йĕнĕç савăтĕнчен 65 километрта). Хăйĕсем—килĕшӳ тăрăх. Йотăвăрсене йăнăç савăтĕнче тăваççĕ Йăнăç савăчĕ.

8-2

Шупашкар хула совечĕн пурăнакăлли суртĕвĕр управленийĕ РСФСР членĕсем пулинисене пурне те, пай укçине кайăка илменнисене,

пай укçине 1939 çулти январĕн 1-мĕшĕнчен ниме шăтăт.

1939 çулти январĕн 1-мĕшĕ хыççăн ку ыйтупа претенсисем йышăнмаççĕ.

Полукирери вăрман савăтне

К И Р Л Ĕ:

бухгалтĕр заместитĕлĕ, счетовод-картотетчик.

Ĕçуççи килĕшӳ тăрăх. Подйомнăй КЗОТ тăрăх.

АДРЕС: Станция Кира, Казанской ж. д., Полукировский лесозавод.

ПОДПИСЧИКСЕНЕ ПĔЛСЕ ТĂМА

Çак журналсене çырăнса илес срока 1939 çулти йăнварĕн 10-мĕшĕн чăсна:

Вестник древней истории—хакĕ (пересылотăр) . . . . 40 тенкĕ
Исторические записки—хакĕ . . . . 45 „
Мировое хозяйство и мировая политика—хакĕ . . . . 48 „
Проблемы экономики—хакĕ 24 „
Советская книга—хакĕ . . . 42 „
Красный архив—хакĕ . . . 24 „
Советский музей—хакĕ . . 30 „
Советская наука—хакĕ . . . 36 „
За устойчивый урожай на юго-востоке—хакĕ . . . . . 9 „

Çак журналсене КОГИЗăн пур магазинĕсенче те çырăнса илĕр. Заказсене çак адресне йăтăр: г. Чебоксары, ул. М. Горького, 5, КОГИЗ.

КОГИЗ-ăн Чăваш республикинчи уйăрмĕ.

ХАÇАТ-ЖУРНАЛСЕНЕ

1939 ÇУЛШĂН ÇЫРАНСА ИЛĔР

Республикăра тухса тăракан хаçатсемпе журналсене мĕн чухлĕ кирлĕ таран çырăнма пулать.

Хаçатсемпе журналсен йăнăçĕсем	Мĕнле чĕлхепе тухаç	Çырăнса илмели хакĕ			
		1 уйăха	3 уйăха	6 уйăха	Çулташăка
Хаçатсем:					
„Красная Чувашия"	Вырăсла	2—50	7—50	15—00	30—00
„Чăваш Коммунĕ"	Чăвашла	2—50	7—50	15—00	30—00
„Çамрăк большевик"	„	60	1—80	3—60	7—20
„Пионер сасси"	Чăвашла тата вырăсла	25	75	1—50	3—00
„Стахановла хăвăртăхшăн"	Чăвашла тата вырăсла	50	1—50	3—00	6—00
Журналсем:					
„Ленин çулĕпе"	Чăвашла	1—00	3—00	6—00	12—00
„Ĕçĕрăрăмĕ"	„	50	1—50	3—00	6—00
„Сунтал"	„	1—00	3—00	6—00	12—00
„Капкăн"	„	40	1—20	2—40	4—80
„Хатĕр пул"	„	30	90	1—80	3—60

ПОДПИСКĂНА союзпичет, почтă, почтальйонсем, хаçат çырăнассине организацилекенсем, предприйатисенчи, учреждениесенчи, МТС-сенчи, совхозсенчи тата колхозсенчи пичет саракан ответлă çынсем ирĕççĕ.

Шупашкарта хаçатсемпе журналсене кашни уйăхăн 29-мĕш числиччен, районсенче 27-мĕш числаччен çырăнма пулать.

ПОДПИСКĂНА ÇАК АДРЕСПА ЙĂМАЛА: Город Чебоксары, ЧАССР, Дом связи, подписная контора „Союзпечать".

Сыхăну управленийĕ „Союзпечать".

Уполномоченный Чувашглавлита № 591.

Гор. Чебоксары, типографи № 1 Министерство ЧАССР. заказ № 881 Ф. 6. 58×84 п. л.